

İslamcılık (Panislamizm, Ümmetçilik)

- * İslam birliğini savunan görüştür.
- * II. Abdülhamit'in İstibdat Devri'nde etkili olmuştur.
- * İslamcılık, I. Dünya Savaşı sürecinde önemini kaybetmiştir.

NOT**İslamcılık akımının temsilcileri;**

- ✓ Mehmet Akif
- ✓ Said Halim Paşa
- ✓ Ahmet Hamdi Akseki'dir.

Türkçülük (Pantürkizm, Turancılık)

- * Türk birliğini savunan fikir akımıdır.
- * II. Meşrutiyet'in ilanında etkili olmuştur. İttihat ve Terakki Cemiyeti tarafından desteklenmiştir.
- * Mustafa Kemal'in görüşü ise, Anadolu (Türkiye) Türkçülüğü olmuştur. Kurtuluş Savaşı'nın temel görüşünü oluşturur.

Batıcılık, siyasi alanda etkili olmamış, daha çok edebiyat ve sanat (toplumsal) anlayışında ön plana çıkmıştır.

NOT**Türkçülük akımının temsilcileri;**

- ✓ Ziya Gökalp
- ✓ Mehmet Emin Yurdakul
- ✓ Yusuf Akçura
- ✓ Ömer Seyfettin'dir.

NOT**Batıcılık akımının temsilcileri;**

- ✓ Tefik Fikret
- ✓ Celal Nuri'dir.

TRABLUSGARP SAVAŞI (1911-1912)**Nedeni:**

- * 1870'te siyasi birliğini kuran İtalya'nın bundan sonra yayılma, sömürge edinme ve pazar arayışına başlaması. İtalya'nın karşısında bulunan Trablusgarp, Kuzey Afrika'da kalan son Osmanlı toprak parçası idi. İngiltere'nin Mısır'ı işgal etmesi, II. Abdülhamit döneminde donanmanın Haliç'te çürütülmesi gibi nedenlerden dolayı Osmanlı Devleti'nin bu bölgeyi savunacak gücü yoktu. Bunu fırsat bilen İtalya Trablusgarp'a saldırmıştır.
- * Sömürgecilik, hammadde ve pazar rekabetlerinden dolayı Avrupa devletleri, İttifak ve İtilaf olmak üzere iki bloğa ayrılmıştı. İtilaf devletlerini oluşturan İngiltere, Fransa ve Rusya, İtalya'yı İttifak devletlerinden ayırabilmek ve kendi taraflarına çekebilmek için bu saldırıya ses çıkarmamışlardır.
- * Karadan ve denizden Trablusgarp'a yardım gönderemeyen Osmanlı Devleti, vatansever subaylarını gizlice bölgeye göndermiştir. Kısa sürede Trablusgarp Müslümanlarını teşkilatlandıran Mustafa Kemal ve Enver Paşa; Derne, Bingazi ve Tobruk'ta İtalyanlara karşı başarılı bir direniş göstermişlerdir.
- * Bu direniş üzerine İtalya, savunmasız durumda olan Rodos ve 12 Ada'yı işgal ederek Çanakkale Boğazı'nı bombalamış, böylece Osmanlı Devleti'ni barışa zorlamıştır.
- * I. Balkan Harbi'nin başlaması ile zor durumda kalan Osmanlı Devleti, Trablusgarp'taki subaylarını geri çağırarak İtalya'ya barış teklif etmek zorunda kalmış ve Uşi Antlaşması yapılmıştır.

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ VE DÜNYA

Uşi Antlaşması (1912)

- * Trablusgarp kesin olarak İtalya'ya bırakılmıştır. (Böylece Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki son toprak parçası da elden çıkmıştır.)
- * Trablusgarp halkının dini açıdan Osmanlı halifesine bağlı olacağı belirtilmiştir.
- * Balkan Savaşı sırasında adaların Yunanlılar tarafından işgal edilmesinden korkan Osmanlı Devleti, 12 Ada'yı geçici bir süre için İtalya'nın koruyuculuğuna bırakmıştır. (Fakat İtalyanlar bu adaları daha sonra geri vermemiş ve II. Dünya Savaşı'nın sonlarına kadar ellerinde tutmuşlardır.)

NOT

İstanbul'dan giden ve aralarında Mustafa Kemal'in de bulunduğu gönüllü subayların yerli halkı teşkilatlandırarak mücadele ettiği bu savaş sırasında Derne ve Tobruk'ta önemli başarılar kazanıldı.

Mustafa Kemal Trablusgarp'ta gönüllü subaylarla (1911)

BALKAN SAVAŞLARI**Nedenleri:**

- * Fransız İhtilali sonucu dünyaya yayılan milliyetçilik akımının etkisiyle Osmanlı Devleti'nden ayrılarak bağımsızlıklarını kazanan Balkan Devletleri'nin yeni topraklar kazanmak istemeleri
- * Rusya'nın Sırbistan, Bulgaristan, Karadağ ve Yunanistan'ı Osmanlı Devleti'ne karşı kışkırtması

I. BALKAN SAVAŞI (1912 - 1913)

- * Sırbistan, Bulgaristan, Karadağ ve Yunanistan'ın, Osmanlı Devleti'ne saldırmasıyla savaş başlamıştır.
- * Mücadele edilen devletlerin sayıca fazla olup, bu devletlerin modern harp silahları ve teknolojisine sahip olmaları, Osmanlı ordusunun ise İttihatçı ve İtilafçı gibi farklı fırkalara (partilere) bölünüp siyasete karışmış olması nedeniyle, Osmanlı Devleti büyük bir yenilgiye uğramıştır.
- * Sırp, Karadağlılar ve Yunanlılar Makedonya'yı tamamen ele geçirmişlerdir. Yunan donanması ise İmroz ve Bozcaada dışındaki Ege Adaları'nı işgal etmiştir.
- * Bu savaşta Bahriye Nazırı Rauf Bey (Orbay) Hamidiye adındaki Ege'deki tek Osmanlı gemisiyle Yunanlılara karşı büyük başarılar kazanmıştır.
- * Osmanlı Devleti ile doğal bir sınırı kalmayan Arnavutluk ise bağımsızlığını ilan etmiştir (1912). (Balkanlarda Osmanlı'dan ayrılan son millet Arnavutlardır.)
- * Bulgarların Çatalca'ya kadar olan yerleri işgal edip İstanbul'u tehdide başlaması üzerine Osmanlı Devleti barış istemiş ve İngiltere'nin arabuluculuğu ile Londra'da bir konferans toplanmış ve Londra Antlaşması yapılmıştır.

Londra Antlaşması (1913)

- * Osmanlı Devleti, Midye-Enez çizgisinin batısındaki toprakları kaybetmiştir. (Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki varlığı sona ermiştir.)
- * Ege'deki Osmanlı adaları (İmroz ve Bozcaada hariç) Yunanlılara bırakılmıştır.
- * Arnavutluk'un bağımsızlığı kabul edilmiştir.

NOT

Bu savaş, Osmanlı Devleti'nin Balkan devletleriyle bile başa çıkamayacak kadar güçsüz bir devlet olduğunu ortaya koymuştur. Savaşın sonunda Bab-ı Ali Baskını ile İttihat ve Terakki Fırkası yönetimi ele geçirmiş ve I. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar iktidarda kalmıştır.

II. BALKAN SAVAŞI (1913)

- * Londra Antlaşması'yla Osmanlı Devleti'nden en büyük payı, Bulgaristan almıştı. Fakat durumdan memnun olmayan Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ, Bulgaristan'dan toprak almak için yeni bir savaş başlatmışlardır.
- * I. Balkan Savaşı'na katılmayan Romanya da, güney komşusu Bulgaristan'ın güçlenmesini önlemek ve toprak almak amacı ile bu savaşa katılmıştır.
- * Osmanlı Devleti, Balkan devletleri arasındaki bu savaştan ve anlaşmazlıklardan yararlanarak, Bulgaristan'a savaş açmış ve Edirne ile Kırklareli'yi geri almıştır. Bulgaristan'ın barış istemesi üzerine Balkan devletleri kendi aralarında Bükreş Antlaşması'nı imzalamışlardır. Balkan devletleri arasında savaş sona erince Osmanlı Devleti sınır komşusu olduğu Bulgaristan ve Yunanistan ile antlaşmalar yapmıştır.
- * Bulgaristan'ın isteği üzerine 1913 yılında **İstanbul Antlaşması** imzalanmış ve Meriç Nehri sınır kabul edilerek bugünkü Türk-Bulgar sınırı çizilmiştir. Bu antlaşma ile Bulgaristan'daki Türk ve Müslümanların kültürel hakları ve statüleri korunmuştur.
- * Yunanistan ile 1913 yılında **Atina Antlaşması** imzalanmış; Yanya, Selanik ve Girit Adası Yunanistan'a bırakılmıştır. Ege Adaları konusunda bir antlaşmaya varılmadan I. Dünya Savaşı başlamıştır.
- * Balkan topraklarının Osmanlı tarafından kaybedilmesiyle buralarda yaşayan Türklerin bir kısmı Anadolu'ya göç etmiştir.

NOT

Osmanlı Devleti, Balkan devletlerinin kendi aralarındaki bu savaştan yararlanarak Midye-Enez Hattı'nı geçip Edirne ve Kırklareli'yi geri almıştır.

NOT

Osmanlı Devleti, Balkan Savaşları sonunda Meriç Irmağı'nın batısında kalan tüm topraklarını kaybetmiştir. Kaybedilen bu topraklarda birçok Türk vatandaşı kalmıştır. Osmanlı Devleti bölgede azınlık olarak kalan Türklerin, mülk edinmesi, müftülerini kendilerinin seçmesi, ilkokul ve ortaokullarda öğretimlerinin Türkçe olması gibi haklarını, İstanbul ve Atina Antlaşmaları ile korumaya çalışmıştır.

I. Balkan Savaşı

II. Balkan Savaşı

I. DÜNYA SAVAŞI'NDA OSMANLI DEVLETİ

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI (1914 - 1918)

Nedenleri

- * Siyasi birliğini geç sağlayan İtalya ve Almanya'nın sanayileşmelerini tamamlayarak, dünya sömürge ve pazar paylaşımından pay istemeleri
- * Balkanlarda panslavizm politikasını hakim kılmaya çalışan Çarlık Rusya'nın Akdeniz ve Basra Körfezi'ne inmek istemesi
- * Avusturya - Macaristan İmparatorluğu'nun, Rus panslavizmine karşı toprak bütünlüğünü korumak istemesi
- * 1870 yılında Almanlara yenilen ve Alsas-Loren Bölgesi'ni kaybeden Fransa'nın bu savaşın öcünü almak istemesi
- * Avrupa'daki bloklaşma ve bloklar arasındaki pazar edinme, sömürge kapma yarışının hızlanması

AVRUPA'DA KURULAN BLOKLAR

a. Üçlü İttifak (Bağlaşma, Merkezi) Devletleri (1883)

- Almanya, Avusturya - Macaristan İmparatorluğu ve İtalya arasında kurulmuştur.
- İtalya, I. Dünya Savaşı başladıktan sonra bu gruptan ayrılmış ve İtilaf devletlerine katılarak taraf değiştirmiştir.

b. Üçlü İtilaf (Anlaşma) Devletleri (1907)

- İngiltere, Fransa, Çarlık Rusya arasında kurulmuştur.

I. Dünya Savaşı öncesi Avrupa'da bloklaşma

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NIN BAŞLAMASI

- Avusturya - Macaristan veliahtı, Saraybosna şehrini (Macaristan sınırları içinde) ziyareti sırasında bir Sırp milliyetçisinin saldırısı sonucunda öldürülmüştür (Haziran 1914). Bu olay üzerine Avusturya, Almanya'nın desteği ile Sırbistan'a savaş açmış, böylece savaş fiilen başlamıştır. Çarlık Rusya bu savaşta Sırbistan'ı destekleyince Fransa ve daha sonra İngiltere de savaşa katılmıştır.

Avusturya – Macaristan veliahtı
Arşidük Franz Ferdinand

- Almanya'nın ilerleyişi doğuda Ruslar, batıda ise İngiltere'nin yardımı ile Fransa tarafından durdurulmuş ve Avrupa cephelerinde bir denge meydana gelmiştir.
- Osmanlı Devleti savaş başladığı sırada tarafsızlığını ilan etmiş, boğazları kapatmış, kapitülasyonları tek taraflı olarak kaldırmış, Mebusan Meclisi'ni kapatmış ve seferberlik ilan ederek topraklarını korumak için önlemler almıştır.
- İtilaf devletleri, Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesini istemediklerinden kapitülasyonları kaldırmayı, ekonomik yardım yapmayı ve İngiltere'ye sipariş edilen ancak verilmeyen iki savaş gemisini vermeyi vaatmişlerdir. Ancak, o sırada Osmanlı Devleti'ni yöneten İttihat ve Terakki Partisi'nin bazı ileri gelenleri savaşı Almanya'nın kazanacağına inandıkları için Almanya ile gizli bir antlaşma imzalamışlardır.

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ VE DÜNYA

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girme Nedenleri

- * Özellikle son yıllarda yitirdiği topraklarını geri almak istemesi
- * İttihat ve Terakki yöneticilerinin Alman hayranı olması ve savaşı Almanya'nın kazanacağına inanmaları
- * İttihatçıların Osmanlı Devleti'ni siyasi bakımdan yalnızlıktan kurtarmak için savaşa sokmak istemesi
- * Bazı Osmanlı devlet adamlarının Turancılık (Pan-Türkizm) politikası
- * Ekonomik (kapitülasyonlar) ve mali (Düyun-u Umumiye) kısıtlamalardan kurtulmak istemesi
- * Goben ve Breslav adlı iki Alman gemisinin Osmanlı Devleti'ne sığınması ve Osmanlılar tarafından satın alınması

NOT

Bu gemilerin daha sonra Karadeniz'e açılarak savaşta olan Rus limanlarını topa tutmaları, Osmanlı Devleti'ni fiilen savaşa sokmuştur.

Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni Savaşa Sokmak İstemesinin Nedenleri

- * Jeopolitik ve stratejik bakımdan büyük önem taşıyan Osmanlı toprakları üzerinden İngiliz sömürgelerine ulaşmak
- * Yeni cepheler açarak savaş yükünü hafifletmek
- * İngilizlerin Uzakdoğu'daki sömürgelerine giden yolu keserek denetim altına almak
- * İttifak devletlerinin boğazlar üzerinden Çarlık Rusya'ya yardım yapmalarını engellemek
- * Osmanlı padişahının "Halifelik" sıfatını kullanarak "kutsal cihat" ilan etmesini sağlamak

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesi

- Savaşın başlangıcında Osmanlı Devleti tarafsız kalmış; ancak iki Alman gemisi Osmanlılara sığınınca gemiler satın alınmıştır. Bu gemiler Karadeniz'e açılarak savaşta olan Rus limanlarını bombalamış ve bu olay sonucunda Çarlık Rusya, Osmanlı Devleti'ne savaş açmıştır.
- Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesiyle, savaş uzamış ve çok geniş bir alana yayılmıştır.
- Almanya, Osmanlı Devleti ile karadan bağlantı kurabilmek için Bulgaristan'ın İttifak grubunda savaşa katılmasını sağlamaya çalışmış ve Bulgaristan, Çanakkale Savaşları'ndan sonra Almanya'nın yanında savaşa katılmıştır.

OSMANLI DEVLETİ'NİN SAVAŞTIĞI CEPHELER**KAFKAS CEPHESİ****Amacı:**

Orta Asya Müslüman Türklerini Rus esaretinden kurtarmak, Bakü petrollerine ulaşmak ve Rus ileri hareketini önlemek.

Sonuçları:

- * Enver Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu, soğuk kış şartlarında yapılan bu hareket sırasında düşmanla savaşmadan tabiat şartlarına yenilmiştir. Binlerce asker donarak hayatını kaybetmiştir.
- * Ruslar; Erzurum, Erzincan, Muş, Bitlis, Van ve Trabzon'u işgal etmişlerdir.
- * Çanakkale Savaşı'ndan sonra, Doğu Cephesi Komutanlığı'na atanan Mustafa Kemal, Bitlis ve Muş'u Ruslardan geri almıştır. (1916)
- * 1917 yılında Rusya'da Bolşevik İhtilali çıkınca, Rusya savaştan çekilmiş ve İttifak devletleriyle Brest-Litovsk Antlaşması'nı (3 Mart 1918) imzalamıştır. Bu antlaşma ile Rusya, Doğu Anadolu'yu boşalttığı gibi 1878 Berlin Antlaşması'yla Çarlık Rusya'nın işgal ettiği Kars, Ardahan ve Batum'u Osmanlı Devleti'ne geri vermiştir.

- * Bölgede Rusları destekleyerek Osmanlı ordusuna ve Türk halkına karşı tedhişe (terör ve katliam) geçen Ermeni çeteciler, bu bölgeden Suriye ve daha güvenli bölgelere mecburi göçe tabi tutulmuşlardır. (1915) Tarihte bu olaya “**Tehcir Meselesi**” denir. Ermeniler, bu olayı dünyaya Türklerin Ermeni katliamı olarak yaymış ve çarpıtmışlardır.

Enver Paşa

ÇANAKKALE CEPHESİ

Nedeni:

- * İtilaf devletlerinin Çarlık Rusya'ya yardım etmek, Osmanlı Devleti'ni savaş dışı bırakmak ve Almanya'ya karşı yeni bir savaş alanı oluşturmak istemesi.
- Savaş 18 Mart 1915'te İtilaf devletleri donanmalarının Çanakkale Boğazı'na saldırmasıyla başlamıştır. Bu saldırıda İtilaf devletleri, büyük bir bozguna uğramış, bunun için de Gelibolu Yarımadasına çıkarma yaparak kara savaşlarını başlatmışlardır.
- Mustafa Kemal, Gelibolu Yarımadası'nda **Anafartalar**, **Conkbayırı**, **Arburnu** ve **Kireçtepe**'de düşmana karşı başarılı bir savunma savaşı yapmıştır. Yenilen İtilaf devletleri 1916 yılı Ocak ayında Çanakkale'den çekilmişlerdir.

Sonuçları:

- * İtilaf donanması boğazı geçememiş ve büyük zarar görmüştür.
- * I. Dünya Savaşı'nın uzamasına ve İstanbul'un işgalinin gecikmesine ortam hazırlamıştır.
- * Bolşevik İhtilali ile uğraşan Çarlık Rusya'ya yardım gönderilememiş ve bir süre sonra Rusya'da ihtilal yaşanmıştır.
- * Bulgaristan'ın İttifak devletlerinin yanında savaşa katılmasına neden olmuştur.
- * Mustafa Kemal Paşa bu savaştaki başarısı ile tüm dünyada tanınmıştır.

NOT

I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin kesin zafer kazandığı tek cephe dir.

Çanakkale Cephesi'ndeki muharebe alanları (1915 – 1916)

Mustafa Kemal Çanakkale Cephesi'nde (1915)

SÜVEYŞ (KANAL) CEPHESİ

Nedeni:

- * İngilizlerin Hindistan ve Uzakdoğu'daki sömürgelerine giden yolu kesmek
- Cemal Paşa komutasındaki Osmanlı ordusunun Süveyş Kanalı'na saldırmasıyla başlamıştır. Bir taarruz cephesidir.

Sonuçları:

- * İngilizlerin Arap milliyetçiliğini kıskırtması ve başta Mekke Emiri Şerif Hüseyin olmak üzere Arapların İngilizlerle işbirliği yaparak Osmanlı Devleti'ne karşı ayaklanması nedeniyle Osmanlı ordusu büyük bir yenilgiye uğramış ve geri çekilmiştir.
- * Taarruz cephesi olarak açılan bu cephe yenilgiler üzerine savunma cephesine dönüşmüştür. İngilizler önce Filistin'i sonra Suriye'yi almışlardır.
- * Mustafa Kemal, I. Dünya Savaşı'nın sonuna doğru Suriye Cephesi'ne **7. Ordu Komutanı** olarak atanmış ve orduyu Halep'in kuzeyine çekerek bir savunma hattı oluşturmuştur. 7. Ordu'nun adı daha sonra **Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı** olarak değiştirilmiştir.

NOT

Bu savaş sırasında Arapların İngilizler ile işbirliği yapması ümmetçiliğin önemini yitirdiğini göstermektedir. Çünkü padişah ve halife V.Mehmet Reşat'ın "Cihat" ilan etmesine rağmen Müslüman Araplar, Hicaz ve Yemen cephelerinde bile kutsal toprakları koruyan Osmanlı ordusuna karşı İngilizleri desteklemişlerdi.

IRAK CEPHESİ**Nedeni:**

- * İngilizlerin petrol bölgelerini ele geçirmek ve karadan Çarlık Rusya'ya yardım etmek istemesi.
- Türk ordusu **Kut-el Amara Savaşı**'nda (1916) İngiliz ordusunu yenmiş ve esir etmiştir. Ancak Arap milliyetçiliğinin başlaması ve İngilizlerin yeni saldırıları karşısında Türk ordusu Musul'a kadar geri çekilmiştir. Buna karşılık İngilizler Çarlık Rusya'ya yardım ulaştıramamıştır.
- Savunma cephesidir.

OSMANLI DEVLETİ'NİN SAVAŞTIĞI DİĞER CEPHELER**a. Makedonya Cephesi**

- İtilaf devletlerinin, Osmanlı-Alman demiryolu irtibatını kesmek amacıyla açtıkları bir cephe.
- Osmanlı Devleti bu cephede Almanlara yardım etmiştir.

b. Galiçya ve Romanya Cephesi

- Osmanlı Devleti, bu cephelerde müttefiki Almanya'ya ve Bulgaristan'a yardım etmek için savaşmıştır.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI SIRASINDA YAPILAN GİZLİ ANTLAŞMALAR

- Bu antlaşmalar İtilaf devletleri arasında yapılan ve savaş sonunda Osmanlı Devleti'nin topraklarını paylaşmaya yönelik gizli antlaşmalardır.

Londra Antlaşması (26 Nisan 1915)

- * İtalya, İngiltere, Fransa ve Çarlık Rusya arasında yapılmıştır. Bu antlaşma ile Trablusgarp ve 12 Ada'nın İtalyanlara ait olduğu kabul edilmiş ve Antalya da İtalyanlara bırakılmıştır.

Sykes-Picot Antlaşması (26 Nisan 1916)

- * İngiltere, Fransa ve Çarlık Rusya arasında yapılmıştır. Bu antlaşma ile Adana, Antakya, Suriye kıyıları ve Lübnan'ı Fransa; Musul hariç tüm Irak'ı İngiltere; boğazlar, Trabzon'a kadar Doğu Karadeniz bölgesi ile Erzurum, Van ve Bitlis'i Ruslar alacaktı.

Mc. Mahon Antlaşması (16 Mayıs 1916)

- * İngiltere ile Araplar arasında yapılan gizli antlaşmadır.
- * İngiltere, Araplara Osmanlı Devleti'ne karşı isyan etme karşılığında bağımsız devlet kurma sözü vermiştir.

Saint Jean De Maurienne Antlaşması (21 Nisan 1917)

- * İngiltere, İtalya ve Fransa arasında imzalanmıştır.
- * Bu antlaşma ile Antalya, Konya, Aydın ve İzmir İtalyanlara bırakılmıştır.
- * Ancak bu antlaşma Bolşevik İhtilali'nden dolayı Rusya'nın savaştan çekilmesi üzerine yürürlüğe konmamıştır.

Şerif Hüseyin

NOT

İtilaf devletleri, savaş sonrasında gerçekleştirecekleri işgallerde zaman kaybetmemek ve savaşı bitirdikten sonra, kendi aralarında Osmanlı topraklarını paylaşma konusunda sorun yaşamamak için, I. Dünya Savaşı sürerken kendi aralarında gizli antlaşmalar imzaladılar.

1917 BOLŞEVİK İHTİLALİ VE SOVYET RUSYA'NIN SAVAŞTAN ÇEKİLMESİ

- Çarlık Rusyası 1917 yılında Bolşevik İhtilali sonunda dağıldı ve Sovyet Rusya kuruldu.
- Yeni Rus yönetimi savaştan çekildiğini açıklayarak Osmanlı Devleti ile 1918 **Brest - Litovsk Antlaşması**'ni imzaladı.
- Bu antlaşma ile Sovyet Rusya, Doğu Anadolu'yu boşaltarak Kars, Ardahan ve Batum'u Osmanlı'ya geri verdi.

Lenin

NOT

Sovyet Rusya, I. Dünya Savaşı'ndan çekilirken İtilaf devletlerinin aralarında imzaladığı gizli paylaşım antlaşmalarını dünyaya açıkladı.

Etkinlik 2

Aşağıdaki boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

1. I. Dünya Savaşı'nın temel nedeni, Sanayi Devrimi sonucu ortaya çıkan yarışıdır.
2. Osmanlı Devleti savaşa girerken yapılan cihat ilanından beklenen sonuç gerçekleşmedi. Bunun nedeni, ümmetçiliğin yerini almasıdır.
3. I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Devleti tarafından açılan taarruz cepheleri ve Cepheleridir.
4. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesinde..... düşüncesini gerçekleştirme isteği etkili olmuştur.
5. Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'na grubunda katılmıştır.
6. I. Dünya Savaşı sürecinde Doğu Cephesi'nde Ermenilerin Osmanlılara karşı Ruslarla işbirliği yapması üzerine, Osmanlı Devleti tarafından Ermenilerin göç ettirilmesine yönelikKanunu çıkarılmıştır.
7. İngiltere ve Fransa'nın Cephesi'ni açmalarının temel nedeni,Boğazlar yoluyla Rusya'ya yardım göndermektir.
8. I. Dünya Savaşı sırasında yapılan gizli antlaşmalarla ve Rusya'ya bırakılmıştır.
9. Çarlık Rusya'nın yıkılmasıyla, yeni Rus yönetimi Antlaşması ile savaştan çekilmiştir.

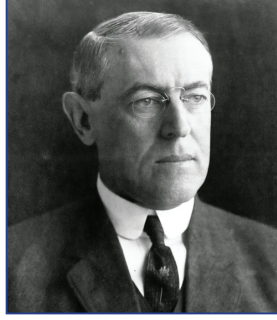
AMERİKA'NIN SAVAŞA GİRMESİ VE WILSON İLKELERİ

ABD'nin İngilizlere ve Fransızlara silah satmasını engellemek isteyen Alman denizaltılarının, Amerikan ticaret gemilerine Atlas Okyanusu'nda saldırması üzerine Nisan 1917'de ABD, İtilaf devletlerinin yanında savaşa katıldı. ABD, Ocak 1918'de Wilson Prensipleri'ni yayınladı.

ABD Başkanı Wilson tarafından hazırlanan ve savaş sonrası barışın esaslarını belirleyen Wilson Prensipleri 14 maddedir.

- Wilson Prensipleri'ne göre:

- * Savaşı kazanan devletler, yenilen devletlerden toprak ve savaş tazminatı almayacak.
- * Her millet çoğunlukta olduğu topraklarda, kendi geleceklerini kendileri belirleyecek ve bağımsız devletler kurabilecek.
- * Boğazlar tüm dünyaya açılacak ve uluslararası bir komisyonun yönetimine bırakılacak.
- * Osmanlı topraklarında yaşayan Türklerin çoğunlukta olduğu topraklarda kendi geleceklerini belirleme hakkı verilecek.
- * Devletler arasındaki sorunlar, devletlerin eşitlik ilkesine sadık kalınarak toplanacak uluslararası bir örgüt tarafından çözümlenecek ve gizli diplomasiye son verilecek.

ABD Başkanı Wilson

I. Dünya Savaşı'nı Bitiren Ateşkes Antlaşmaları

- * Bulgaristan, **Selanik Ateşkes Antlaşması** ile,
- * Avusturya - Macaristan, **Villa Quiste Ateşkes Antlaşması** ile,
- * Osmanlı İmparatorluğu, **Mondros Ateşkes Antlaşması** ile,
- * Almanya, **Rethandes Ateşkes Antlaşması** ile savaştan çekilmiştir.

I. DÜNYA SAVAŞI SONUNDA YAPILAN BARIŞ ANTLAŞMALARI

Versay (Versailles) Antlaşması (28 Haziran 1919)

- Almanya ile İtilaf devletleri arasında imzalanmıştır. "Alsas-Loren" bölgesi Fransa'ya geri verilmiştir. Bu antlaşmadan memnun kalmayan Almanya, II. Dünya Savaşı'nın çıkmasına neden olmuştur.

Sen Jermen Antlaşması (10 Eylül 1919)

- Avusturya ile İtilaf devletleri arasında imzalanmıştır. Avusturya - Macaristan İmparatorluğu parçalanmış, bağımsız Macaristan ve Polonya devletleri kurulmuştur.

Nöyyi Antlaşması (27 Kasım 1919)

- Bulgaristan ile İtilaf devletleri arasında imzalanmıştır. Büyük Bulgaristan parçalanmış; Batı Trakya Yunanistan'a, Makedonya ise Yugoslavya'ya bırakılmıştır.

Triyanon Antlaşması (6 Haziran 1920)

- Macaristan ile İtilaf devletleri arasında imzalanmıştır. Çekoslovakya ve Yugoslavya, Macaristan'dan ayrılarak bağımsız devletler olarak kurulmuşlardır.

I. DÜNYA SAVAŞI'NIN SONUÇLARI

- * İtilaf devletleri, İttifak devletlerine koşulları son derece ağır antlaşmalar imzalatmışlardır.
- * Bu savaşın sonucunda dünyada katı totaliter rejimler ortaya çıkmıştır.
 - Rusya'da Lenin önderliğinde Bolşevizm
 - Almanya'da Hitler önderliğinde Nazizm
 - İtalya'da Mussolini önderliğinde Faşizm
- * Savaşın getirdiği ekonomik bunalımdan, savaşa giren ve girmeyen tüm devletler etkilenmiştir.
- * Osmanlı ve Avusturya - Macaristan imparatorlukları çökmüştür.
- * Avrupa'da yeni devletler ortaya çıkmıştır. (Polonya, Çekoslovakya, Macaristan ve Yugoslavya devletleri kurulmuştur.)

- * Silah teknolojisinde gelişmeler yaşanmıştır. (Tanklar, tanksavar silahlar, uçaklar, uçaksavar topları ve denizaltılar gibi.)
- * Sivil savunma örgütü kurulmuştur.
- * Dünya barışını Wilson Prensipleri doğrultusunda yeniden kurmak için Milletler Cemiyeti (Cemiyet-i Akvam) kurulmuştur.
- * Türk ulusu, I. Dünya Savaşı sonucunda kendisine kabul ettirilmek istenen Sevr'e karşı çıkarak Ulusal Kurtuluş Savaşı'na başlamış, bu savaşı kazanarak aleyhindeki Sevr'i, Lozan'a dönüştürmüştür.

I. Dünya Savaşı sonrası Avrupa

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI (30 Ekim 1918)

- Osmanlı Devleti savaşa girdiği sırada padişah V. Mehmet Reşat idi. Ancak savaşın son yılında ölmüş ve yerine VI. Mehmet Vahdettin geçmiştir. Devleti savaşa sokan İttihat ve Terakki Partisi yöneticileri savaşın sonlarına doğru gizlice yurt dışına kaçmışlar ve Ahmet İzzet Paşa başkanlığında İttihatçı olmayan yeni bir hükümet kurulmuştur.
- Yeni hükümet, Osmanlı Devleti'nin savaşı sürdürecektir gücünün olmaması ve savaş sırasında yayınlanan Wilson Prensipleri'nin Osmanlı Devleti ile ilgili maddesine güvenerek Limni Adası'nın Mondros Limanı'nda ateşkes antlaşmasını imzalamıştır.
- Mondros Ateşkes Antlaşması'nı, Osmanlı Devleti adına 30 Ekim 1918 tarihinde Bahriye Nazırı Rauf (Orbay) Bey imzalamıştır.

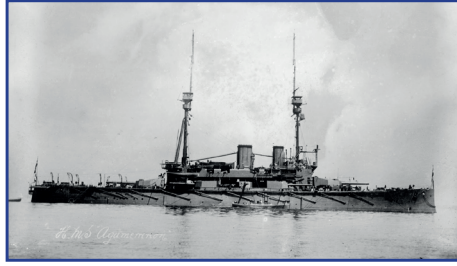
Mondros Ateşkes Antlaşması'nın Şartları

- * Çanakkale ve İstanbul boğazları açılacak, Karadeniz'e serbest geçiş olanağı sağlanacaktır. Boğazlar uluslararası bir komisyon tarafından yönetilecektir.
- * Hudutların korunması ve iç asayişin temini dışında Osmanlı ordusu terhis edilecektir. Silah, cephane ve savaş gemilerine İtilaf devletleri tarafından el konulacaktır.
- * Osmanlı demiryolu ve tersanelerinden İtilaf devletleri faydalanacaktır.
- * Toros tünelleri, İtilaf devletlerine bırakılacaktır.
- * Telsiz, telgraf ve kablolarının denetimi İtilaf devletlerine geçecektir.
- * İtilaf devletleri, güvenliklerini tehdit edecek bir durum ortaya çıkarsa, önceden haber vermeksizin stratejik önemi olan yerleri işgal etme hakkına sahip olacaktır. (7. madde)
- * Vilayet-i Sitte (Doğu Anadolu'daki altı vilayet) adı verilen yerlerde bir kargaşa olursa işgal devletleri buraları işgal edebilecektir. (24. madde) (Bu hüküm Doğu Anadolu'da oluşturulmak istenen Ermeni Devleti'ne zemin hazırlamayı amaçlıyordu.)
- * İtilaf devletleri, kömür, mazot ve yağ maddelerini Osmanlı'dan temin edecektir.
- * Ticari ayrıcalıklar sürecektir.

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ VE DÜNYA

NOT

Mondros Ateşkes Antlaşması ile Osmanlı Devleti fiilen sona ermiştir. Çünkü 7. maddenin uygulanmasıyla, Wilson Prensipleri'ne göre Türklerin elinde kalması gereken Anadolu toprakları savaş sırasında imzalanan gizli antlaşmalar gereğince İtilaf (Anlaşma) devletlerince işgal edilmiştir. Bu nedenle "Mondros Ateşkes Antlaşması" bir ateşkesten çok Osmanlı Devleti'ni ortadan kaldırmaya yönelik bir belge niteliğindedir.

**Mondros Ateşkes Antlaşması, Limni Adası'nın
Mondros Limanında Agamemnon zırhlısında imzalandı.**

Rauf Orbay

Padişah Vahdettin

Mustafa Kemal Paşa ve Padişah Vahdettin'in Tutumu

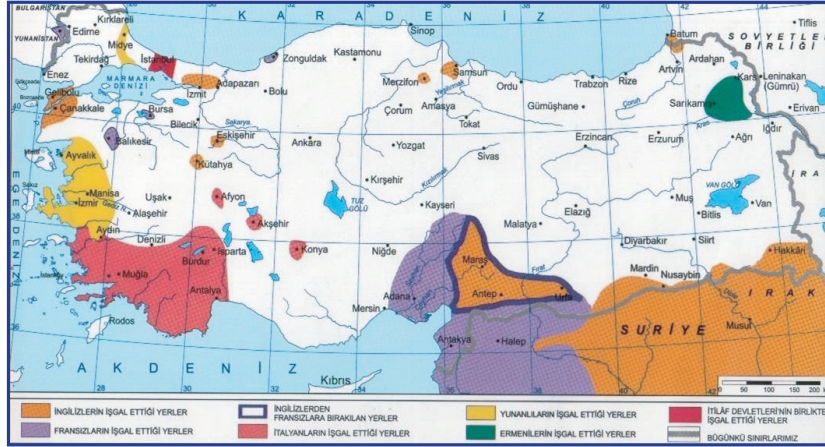
- Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandığı sırada Osmanlı topraklarından ayrılan Alman Generali Limon Von Sanders'in yerine Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı görevine Mustafa Kemal Paşa getirilmiştir.
- Antlaşma şartlarına, hükümete çektiği telgraflarla (özellikle 7. maddeye) itiraz eden Mustafa Kemal, Yıldırım Orduları Karargahını Suriye'den Anadolu'ya taşımıştır.
- Hükümet, Mustafa Kemal'i İstanbul'a çağırarak Harbiye Nezareti'nde önemsiz bir göreve getirmiştir.
- İstanbul'a gelen Mustafa Kemal, İtilaf devletlerinin donanmalarını görünce "Geldikleri gibi giderler" demiştir.
- Padişah Vahdettin ise tahtının kaygısı içindedir. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Ahmet İzzet Paşa kabinesi (hükümeti) çekilmiş, yerine Tevfik Paşa kabinesi kurulmuştur. Bu arada Osmanlı Parlamentosu da padişah tarafından kapatılmıştır. Bir süre sonra Tevfik Paşa kabinesi de istifa etmiş ve yerine padişah ile uyum içinde olan Damat Ferit Paşa sadrazam olmuş ve yeni bir hükümet kurmuştur.

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın Uygulanması ve İşgaller

- * Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasından sonra I. Dünya Savaşı sırasında imzalanan gizli antlaşmalar fiilen uygulanmaya başlanmıştır.
- * Anlaşma devletlerinin 13 Kasım 1918'de donanmaları ile İstanbul ve boğazları denetim altına almalarıyla İstanbul gayr-ı resmi olarak işgal edilmiştir.
- * Ateşkes Antlaşması'nın 7. maddesini bahane eden İngilizler; önce Musul'u, sonra Urfa, Antep, Maraş, Batum, Kars, Samsun ve Merzifon'u işgal etmişlerdir.
- * Fransızlar; İskenderun, Adana, Mersin'i işgal etmişler ve bölgede yaşayan Ermenileri teşkilatlandırmaya başlamışlardır.
- * İtalyanlar; Antalya, Kuşadası, Fethiye, Marmaris, Bodrum ve Konya'yı işgal etmişlerdir.

NOT

İngilizler daha sonra I. Dünya Savaşı sırasında yapılan gizli antlaşmalar gereğince Urfa, Maraş ve Antep'i Fransızlara devretmişlerdir. Fransızlar da Musul'un İngilizler tarafından işgalini kabul etmişlerdir. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra 7. maddeye dayanılarak ilk işgal edilen yer Musul'dur. Bu işgallere karşı Türk halkının ilk direnişi ise Adana Dörtöylü'da olmuştur.

Mondros Ateşkes Antlaşması sonrasında gerçekleşen işgaller**NOT**

Mondros Ateşkesi'nin ardından, anlaşmaya uygun olarak Türk birliklerinin geri çekilmesi ve terhisı gerçekleştirildi. 400.000 kişilik Türk ordusunun mevcudu 50.000'e indirildi. Cephane, silah ve her türlü araç-gereçlere el konuldu. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 7. maddesini yasal dayanak olarak kullanan İtilaf devletleri Osmanlı topraklarını işgale başladılar.

PARİS BARIŞ KONFERANSI (18 Ocak 1919)

Ateşkes antlaşmalarından sonra İtilaf Devletleri'nin I. Dünya Savaşı'nda yenilen İttifak Devletleri ile yapacakları barış antlaşmalarının koşullarını belirlemek amacıyla 32 devletin katılımıyla, 18 Ocak 1919'da Paris Konferansı toplanmıştır.

Paris Barış Konferansı'nın Sonuçları

- * Sömürgelerini korumak, kazandıkları topraklarda da sömürülerini devam ettirmek isteyen İngiltere ve Fransa "Manda ve Himaye" fikrini ortaya atmışlardır.

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ VE DÜNYA

- * İngiltere, ABD ve Fransa'nın desteğini sağlayarak Doğu Trakya ile daha önce gizli antlaşmalarla İtalyanlara bırakılması kararlaştırılan Batı Anadolu'daki İzmir ve çevresinin, Wilson Prensipleri'ne dayanarak Yunanistan'a verilmesini sağlamıştır. Bunun üzerine İtalyanlar İtilaf devletlerinden kopmuş ve Paris Barış Konferansı'ndan çekilmiştir.
- * Amerika, Paris Barış Konferansı'na katılmış; ancak burada Wilson Prensipleri'nin saptırıldığını görünce konferans-tan ayrılmış ve Avrupa işlerine ilgi göstermemeye başlamıştır. Böylece İngiltere ise tekrar bu grubun liderliğini üstlenmiştir.
- * Savaşan taraflar arasında ikili barış antlaşmaları yapılarak I. Dünya Savaşı sona erdirilmiştir. Ancak İtilaf devletleri Osmanlı topraklarının paylaşımı konusunda anlaşamadıkları için Mondros Ateşkes Antlaşması uzamış ve Osmanlı Devleti ile yapılacak barış antlaşması daha sonraya bırakılmıştır.

Paris Barış Konferansı (1919)

Etkinlik 3

Aşağıdaki açıklamaları okuyup yanlarına "D" veya "Y" yazarak doğru ya da yanlış olduğunu belirtiniz. Verilen bilgiler yanlışsa altındaki boşluğa doğrusunu yazınız.

1. Osmanlı Devleti'nin Arap topraklarında açtığı cephelerde, Arapların İtilaf devletleri ile işbirliği yapması ümmetçilik anlayışının sona erdiğinin göstergesi olmuştur.

.....

2. Wilson İlkeleri'nin yayınlanması I. Dünya Savaşı'nın uzamasına yol açmıştır.

.....

3. Paris Barış Konferansı'nda İzmir ve çevresi İtalya'ya bırakılmıştır.

.....

4. Manda ve himaye sisteminin gündeme gelmesi, I. Dünya Savaşı'ndan sonra sömürgecilik anlayışının devam edeceğinin kanıtıdır.

.....

1. "Biz ilhamlarımızı gökten ve galipten değil, doğrudan doğruya hayattan almış bulunuyoruz."

"Bizim akıl, mantık, zeka ile hareket etmek özelliğimizdir. Bütün hayatımızı dolduran vakalar bu hakikatin delilidir."

sözleri Mustafa Kemal'in en çok hangi yönünü ortaya koymaktadır?

- A) İnkılapçılığı
B) Teşkilatçılığı
C) İdealistliği
D) Barışçılığı
E) Gerçekçiliği

2. **Atatürk'ün;** "Eğer sürekli barış isteniyorsa insan kitlelerinin durumlarını iyileştirecek uluslararası tedbirler alınmalıdır. İnsanlığın tümünün refahı açık ve baskının yerine geçmelidir. Dünya vatandaşları haset, açgözlülük ve kinden uzaklaşacak biçimde eğitilmelidir." **sözleri, onun hangi özelliğini açıklar?**

- A) İnsan ve insanlık sevgisine sahip olma
B) Ortam ve zamanı iyi ayarlama
C) Hedefleri iyi saptama
D) Bağımsızlıktan ödün vermeme
E) Olayları önceden seziş gücüne sahip olma

3. Mustafa Kemal'in Anafartalar Savaşı'nda askerlerine verdiği "Size ben taarruz emretmiyorum. Ölmeyi emrediyorum. Biz ölünceye kadar geçecek zaman içinde yerimize başka kuvvetler ve komutanlar geçebilir." şeklindeki tarihi emir savaşın kaderini belirlemiştir.

Buna göre, Türk milletinin kaderini, Çanakkale'de;

- I. Mustafa Kemal'in yetenekleri
II. Askerlerin cesareti
III. Yurtseverlik duygusu

durumlarından hangileri değiştirmiştir?

- A) I ve II
B) I, II ve III
C) Yalnız III
D) I ve III
E) II ve III

4. XIX. yüzyılda, bir taraftan Osmanlı genel nüfusu azalırken, diğer taraftan daralan Osmanlı sınırları içindeki Türk nüfus gitgide artmaktaydı.

Bu durum;

- I. Toprak kayıpları
II. Kaybedilen yerlerden Anadolu'ya yapılan göçler
III. Yenilgiyle sona eren savaşlar

gelişmelerden hangileriyle açıklanabilir?

- A) Yalnız III
B) I ve II
C) I, II ve III
D) I ve III
E) II ve III

5. I. Balkan Savaşı sonucunda imzalanan Londra Antlaşması ile Osmanlı Devleti, Arnavutluk'un sınırlarının çizilmesi işini büyük devletlere bırakmakta, Girit'i hukuken Yunanistan'a terk etmekte ve Midye-Enez Hattı'nın batısında kalan toprakları da Balkan devletlerine bırakmakta idi.

Buna göre, Osmanlı Devleti ile ilgili olarak;

- I. Balkan Savaşı'nı kaybettiği
II. Siyasi bakımdan güçlü olmadığı
III. Sınırlarının daraldığı
IV. Azınlık sorunlarının ortadan kalktığı

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız II
B) II ve IV
C) I ve III
D) Yalnız IV
E) III ve IV

6. 1912'de Balkan Savaşları başlayınca Osmanlı Devleti İtalya ile Uşi Antlaşması'nı yapmış; Trablusgarp, Rodos ve On İki Adayı İtalya'ya bırakmıştır.

Bu durum;

- I. İtalya'nın Akdeniz'deki etkinliğinin artması
II. Sömürgecilik yarışının sona ermesi
III. Osmanlı Devleti'nin saygınlığının azalması

sonuçlarından hangilerinin yaşanmasına neden olmamıştır?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

7. İtalya'nın Trablusgarp'ı işgal etmesine ses çıkarmayan Fransa ve İngiltere'nin, bu konuda İtalya'ya destek olmalarının nedeni, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Osmanlı Devleti'nin Almanya'ya yakınlaşması
- B) Ellerinde bulunan sömürgeleri kendileri için yeterli görmeleri
- C) Kuzey Afrika'yı çıkar bölgesi olarak görmemeleri
- D) İtalya'nın Almanya ile işbirliğini önlemeye çalışmaları
- E) İtalya'nın gücünden çekinmeleri

8. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın;

- I. Bütün haberleşme araçları İtilaf Devletleri'ne teslim edilecektir.
- II. İtilaf Devletleri güvenliklerini tehdit eden stratejik noktaları işgal edebilecektir.
- III. Doğu Anadolu'da altı ilden birinde karışıklık çıkması durumunda altı il birden işgal edilecektir.

maddelerinden hangilerinin Osmanlı Devleti'nin bağımsızlık ve egemenlik haklarına ters düştüğü söylenebilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

9. – I. Dünya Savaşı sürerken İngiltere, Fransa, Rusya ve İtalya gibi İtilaf devletleri, kendi aralarında birtakım gizli antlaşmalar yaparak, savaş sonrasında Osmanlı topraklarını paylaşma planları hazırlamışlardır.

– Savaşın sonlarına doğru ABD başkanı, Wilson İlkeleri'ni yayınlayarak "Yenenler, yenilenlerden toprak almayacak" demiştir.

Yukarıda verilen bilgilerin, aşağıdaki durumlardan hangisinde etkili olduğu söylenemez?

- A) Paylaşım planlarında değişiklik yapılmasında
- B) Mandacılık düşüncesinin gündeme gelmesinde
- C) Rusya'nın savaştan çekilmesinde
- D) Avrupa'daki siyasi ve ekonomik dengelerin korunmaya çalışılmasında
- E) Gizli antlaşmaların uygulanamamasında

10. I. Dünya Savaşı'ndan sonra, İtilaf devletleri yenilen devletlerle antlaşmalar imzalamış; ancak Osmanlı Devleti ile diğer müttefiklerden çok sonra bir antlaşma yapabilmişlerdir.

Bu durumun ortaya çıkmasında;

- I. Galip devletlerin kendi aralarında çıkar çatışmaları yaşaması
- II. Osmanlı Devleti'nin eski gücünü koruması
- III. İttihat Terakki hükümetinin ülkeyi terk etmesi

gelişmelerinden hangileri etkili olmuştur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

11. Mondros Ateşkes Antlaşması'nda; "İtilaf devletleri, güvenliklerini tehdit edecek bir durumun ortaya çıkması halinde herhangi bir stratejik yeri işgal etme hakkına sahip olacaktır." hükmü yer almıştır.

Bu hükmün,

- I. Wilson İlkeleri
- II. Gizli antlaşmalar
- III. Sömürgeci düşünce ve girişimler

durumlarından hangileri ile ters düştüğü savunulabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I ve III

12. Aşağıdakilerden hangisi, I. Dünya Savaşı sonunda toplanan Paris Konferansı ile ilgili değildir?

- A) Yapılacak barış antlaşmalarının temel ilkeleri görüşüldü.
- B) İzmir ve çevresi Yunanistan'a bırakıldı.
- C) Mandater devlet sistemi gündeme getirildi.
- D) Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandı.
- E) Milletler Cemiyeti'nin kurulması kararlaştırıldı.

1. Mustafa Kemal'e ait olan bu sözler, onun gerçekçi yönünü ortaya koymaktadır.

YANIT E

2. Mustafa Kemal'in bu sözü, onun barışçı ve insani yönünü ortaya koyup insanlık sevgisine sahip olduğunu göstermektedir.

YANIT A

3. Mustafa Kemal'in Anafartalar Savaşı'nda askerlerine verdiği bu emir ve bu emrin savaşın kaderini belirlemedeki rolüne bakılarak, Çanakkale'deki başarının Mustafa Kemal'in yetenekleri, Türk askerlerinin cesareti ve yurtseverlik duygusundan kaynaklandığı söylenebilir.

YANIT B

4. XIX. yüzyıl sonlarından itibaren Osmanlı Devleti'nin sınırları daralırken, ülke içindeki Türk nüfusun gittikçe artması, toprak kayıpları, yenilgiyle sona eren savaşlar ve kaybedilen yerlerden Anadolu'ya yapılan göçlerle açıklanabilir.

YANIT C

5. Verilen açıklamaya bakılarak; Osmanlı Devleti'nin I. Balkan Savaşı'nı kaybettiği ve sınırlarının daraldığı, dolayısıyla siyasi bakımdan güçlü olmadığı yargılarına ulaşılabilir. Ancak I. Balkan Savaşı sonucunda azınlık sorunları ortadan kalkmamış, Osmanlı Devleti'nin Balkan topraklarını kaybetmesiyle, Batı Trakya Türkleri sorunu ortaya çıkmıştır.

YANIT D

6. Gelişen sanayisi için hammadde ve pazar arayışındaki İtalya'nın Trablusgarp'ı işgal etmesi sömürgecilik yarışının son bulduğunun değil, bilakis yoğunlaştığının bir göstergesidir. Rodos'un ve On İki Ada'nın İtalya'ya verilmesi İtalya'nın Akdeniz'deki etkinliğini artırmış, Osmanlı Devleti'nin ise saygınlığını azaltmıştır.

YANIT B

7. İngiltere ve Fransa'nın, İtalya'nın Trablusgarp'ı işgaline göz yummalarının nedeni, yeni sanayileşen İtalya ile Almanya'nın işbirliği yapmalarını önlemek istemeleridir.

YANIT D

8. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın bu üç maddesi de Osmanlı Devleti'nin egemenlik ve bağımsızlık haklarını ihlal eden bir içeriğe sahiptir. Bu maddeler bir taraftan Türk halkının bağımsızlık direncini kırarken diğer taraftan da İtilaf devletlerinin işgallerine yasal bir zemin oluşturmaya yöneliktir.

YANIT E

9. Yukarıda verilen bilgilerin A, B, D ve E seçeneklerinde yer alan gelişmeler üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Ancak, Rusya'nın savaştan çekilmesi ile bir ilgisi yoktur.

YANIT C

10. I. Dünya Savaşı'ndan sonra Osmanlı toprakları üzerinde İtilaf devletlerinin çıkarlarının çatışması, Osmanlı Devleti ile yapmaları gereken antlaşmanın gecikmesine neden olmuştur.

YANIT A

11. Mondros Ateşkes Antlaşması'nda yer alan bu madde, İtilaf devletlerinin Anadolu'yu işgallerine ortam hazırlamıştır ve dolayısıyla Wilson İlkeleri'nin "Yeniler yenilenlerden toprak almayacak" maddesine ters düşmektedir. Fakat gizli antlaşmalar ve sömürgeci düşünce ve girişimler ile ters düşmeyip bu yönde alınan bir karardır.

YANIT A

12. I. Dünya Savaşı'ndan sonra İtilaf devletleri tarafından toplanan Paris Barış Konferansı'nda, yapılacak barış antlaşmalarının temel ilkeleri görüşülmüş, İzmir ve çevresi Yunanistan'a bırakılmış, mandater devlet anlayışı gündeme getirilmiş ve dünya barışını sürekli kılmak amacıyla Milletler Cemiyeti'nin kurulması kararlaştırılmıştır. Ancak, Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanması Paris Konferansı ile ilgili olmayıp daha önce gerçekleşmiştir.

YANIT D

1. II. Meşrutiyet döneminde, Darülfünun'un (üniversite) yeniden düzenlenmesi, kızlara yüksek öğrenim hakkının tanınması ve Darü'l-Elhan'ın (konservatuar) açılması öncelikle aşağıdakilerden hangisinin bir göstergesidir?

- A) Eğitim alanında ıslahatlar yapıldığının
- B) Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmaya çalışıldığının
- C) Güzel sanatlara önem verildiğinin
- D) Bilimsel çalışmaların desteklendiğinin
- E) Özgürlük ortamının, düşünce hayatını canlandırdığının

2. II. Meşrutiyet Dönemi'nde İttihat ve Terakki Fırkası, Ahrar Fırkası, Hürriyet ve İtilaf Fırkası gibi farklı görüş ve düşünceleri savunan siyasi partiler kurulmuştur.

Bu durumun Osmanlı Devleti'nde;

- I. Farklı görüşlerin mecliste temsil edilmesi
- II. Çok partili hayata geçilmesi
- III. Dış baskıların artması

sonuçlarından hangilerinin ortaya çıkmasında etkili olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I
- B) I, II ve III
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I ve II

3. Meşrutiyet'in ikinci kez ilanından sonra çok partili hayata geçilmesi, siyasi çekişmeleri artırmıştır. Bu da rejime karşı bir tepki olarak 31 Mart İsyanı'na yol açmıştır.

Buna göre 31 Mart Olayı ile ilgili;

- I. Osmanlı Devleti'nde rejim değişikliğine yol açmıştır.
- II. Avrupalı devletlerin kışkırtmaları ile başlamıştır.
- III. Yeni rejime karşı, eski düzeni savunanlar tarafından çıkarılmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

4. XX. yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti'nde limanlar, demiryolları, maden ocakları, maden yatakları, elektrik ağı gibi pek çok alanda imtiyaz sahibi olan Avrupalı şirketler, az vergi ödeyerek çok yüksek karlar elde etmiştir.

Bu bilgiye dayanarak Osmanlı Devleti'yle ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Yerli üretim canlanmıştır.
- B) Avrupa'nın yarı sömürgesi haline gelmiştir.
- C) Ekonomik nüfuzu gittikçe artmıştır.
- D) Sanayi hamlesi için uygun ortam oluşmuştur.
- E) Hazine gelirleri artış göstermiştir.

5. İtalya, 1911 yılında hammadde ve pazar elde etmek amacıyla Trablusgarp'ı işgal edince İngiltere buna itiraz etmemiş, aksine İtalya'ya destek vermiştir.

Buna göre İngiltere ile ilgili olarak;

- I. Emperyalizme destek olmuştur.
- II. İtalya'ya yakınlaşma politikası izlemiştir.
- III. Çıkarları doğrultusunda hareket etmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

6. XIX. ve XX. yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nde;

- I. Yeni Osmanlılar Hareketi'nin ortaya çıkması
- II. Parlamenter sisteme geçilmesi
- III. Düşünce akımlarından biri olan Panislamizmin temel felsefesini ve iktidarın kaynağını İslamiyete dayandırması
- IV. Çağdaş olan Avrupa devletlerinin kültürel ve siyasal kurumlarını örnek alması

gelişmelerinden hangilerinin yaşanmasında Batı düşünce sisteminin etkili olduğu söylenemez?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) Yalnız III
- D) II ve IV
- E) I, II ve IV

7. İtalya, Balkan İttifakı içinde yer alan Yunanistan'ın Ege Denizi'ndeki çıkarlarını korumak için 12 Adayı işgal edebileceği tehlikesini öne sürüp, Uşi Antlaşması ile bu adaları geçici süreyle koruyuculuğu altına almıştır.

Bu duruma göre, İtalya'nın;

- I. Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu koşullardan yararlanma
- II. Uluslararası ilişkilerde çıkarlarını ön planda tutma
- III. Sanayileşme sürecinde olan devletlere yardım etme

siyasetlerinden hangilerini takip ettiği savunulamaz?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

8. XX. yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti'nde;

- I. Balkan Savaşı'nın, İttihat ve Terakki'nin orduya siyaset karıştırması nedeniyle kaybedilmesi,
- II. 1913'te Osmanlı Devleti aleyhine olan Londra Antlaşması imzalanırken İstanbul'da Bab-ı Ali Baskınının yapılması,
- III. 31 Mart Olayı'nın bastırılmasından sonra padişahın değiştirilmesi

durumlarından hangileri dış siyasette yaşanan olumsuzlukların iç siyaseti etkilediğine kanıt gösterilebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

9. İtalyanların Trablusgarp'ı işgal etmesinden sonra Osmanlı Devleti, buraya gereken askeri yardımı göndermemiş, bu nedenle aralarında Mustafa Kemal'in de bulunduğu bazı Osmanlı subayları buraya gönüllü olarak giderek halkı örgütleme çalışmalarına katılmıştır.

Bu durum Mustafa Kemal'in aşağıdaki özelliklerinden hangisine sahip olduğunun göstergesidir?

- A) Ulusal egemenliğe önem verme
- B) İleri görüşlü olma
- C) Laik düşünceye sahip olma
- D) Sömürgeciliğe karşı olma
- E) Demokrat olma

10. İngiltere, XIX. yüzyılın sonlarına kadar Osmanlı Devleti'ni Rusya'ya karşı koruyan bir politika izlemiş; ancak XX. yüzyılın başlarında bu politikayı terk ederek Rusya ile ortak hareket etmeye başlamıştır.

İngiltere'nin Osmanlı Devleti'ne karşı politikasını değiştirmesinde;

- I. Hammadde ve pazar arayışının yoğunlaşması
- II. Osmanlı Devleti'nin parçalanacağına kaçınılmaz olduğunu düşünmesi
- III. Osmanlı Devleti'nin İngiliz desteğine artık ihtiyaç duymaması

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

11. II. Meşrutiyet Dönemi'nde Kanun-i Esasi'de yapılan değişikliklerle hükümet, padişaha karşı değil, Mebusan Meclisi'ne karşı sorumlu hale getirilmiştir.

Bu bilgiye dayanarak,

- I. Padişahın mutlak otoritesi sınırlandırılmıştır.
- II. Parlamenter sistem güçlendirilmiştir.
- III. Halkın ilk kez yönetime katılımı sağlanmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) II ve III
D) I ve III E) I ve II

12. Osmanlı Devleti'nin Balkan Savaşları'nda aldığı yenilginin temel nedeni aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Ordudaki subaylar arasında siyasi görüş ayrılıklarının bulunmasıyla
- B) Avrupalı devletlerin Balkan devletlerini yalnız bırakmasıyla
- C) Ordunun Trablusgarp Savaşı'ndan yenik çıkmasıyla
- D) Osmanlı deniz gücünün olmamasıyla
- E) Ordunun silah ve cephane yönünden yetersiz olmasıyla

1. Mondros Ateşkes Antlaşması'nda yer alan maddelerden bazıları şunlardır:

- I. Tüm haberleşme sistemleri Anlaşma devletlerinin denetiminde olacaktır.
- II. Tersane ve donanmaya el konulacaktır.
- III. Demiryolları ve limanlar Anlaşma devletlerinin denetimine girecektir.

Bu maddelerden hangilerinin Osmanlı Devleti'nin iletişim ve ulaşım olanaklarını kısıtlayıcı nitelik taşıdığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) II ve III E) I, II ve III

2. Mondros Ateşkes Antlaşması'nda "İtilaf devletleri, güvenliklerini tehdit eden ve stratejik durumda olan tüm Osmanlı topraklarını işgal edebilecektir." maddesinin yer alması aşağıdakilerden hangisinin göstergesi olamaz?

- A) İtilaf devletlerinin Wilson İlkeleri'ni çiğnediğinin
- B) Osmanlı Devleti'nin fiilen sona erdiğinin
- C) Türk halkının egemenlik haklarının korunduğunun
- D) Türklerin kendilerini savunmasının zorunlu hale geldiğinin
- E) Anadolu topraklarının tehdit altına girdiğinin

3. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na katılma nedenlerinden bazıları şunlardır:

- I. Kapitülasyonlar ve Düyun-u Umumiye'den kurtulmak istemesi
- II. Özellikle son yıllarda yitirdiği topraklarını geri almayı amaçlaması
- III. Yönetimi elinde tutan İttihat ve Terakki Partisi'nin Turancılık politikası izlemesi

Bunlardan hangilerinin, Osmanlı Devleti'nin ekonomik ve mali bağımsızlığa kavuşmak için savaşa katıldığının göstergesi olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

4. Mustafa Kemal'in savaş alanlarında her cephenin konumuna göre strateji ve taktikler geliştirmesi, onun hangi kişilik özelliği ile yakından ilgilidir?

- A) Yaratıcı düşünceye sahip olması
- B) Halkla bütünleşmesi
- C) Laik düşünceye sahip olması
- D) Türk ulusuna inanması ve güvenmesi
- E) Çağdaş bir milliyetçi ve yurtsever olması

5. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın;

- Osmanlı limanları ve demiryolları İtilaf devletlerine bırakılacak
- Osmanlı Devleti'nin bütün yeraltı ve yerüstü kaynakları İtilaf devletlerinin kullanımına verilecek

maddelerine dayanarak;

- I. Kapitülasyonların kaldırdığı
- II. Osmanlı Devleti'nin sömürge haline getirilmek istendiği
- III. Türk halkının örgütlenmesinin engellenmeye çalışıldığı

durumlarından hangilerinin geçerli olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

6. I. Dünya Savaşı sırasında İngiltere ve Fransa aralarında yaptıkları gizli antlaşmalarla; İzmir'in güneyinden başlayarak Batı Anadolu ve Antalya'nın İtalyanlara bırakılmasını kabul ederken, Paris Barış Konferansı'nda bu paya Yunanlıları da katmışlardır.

İngiltere ve Fransa'nın tutumundaki bu değişme;

- I. Yunanistan'a göre daha güçlü olan İtalya'nın bu bölgelere yerleşmesini çıkarlarına aykırı bulmaları
- II. Yunanistan'ın Batı Anadolu için yaptığı propagandaların olumlu etki yaratması
- III. Osmanlı Devleti'nin siyasi gücünün artırılmak istenmesi

durumlarından hangileriyle açıklanabilir?

- A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

7. I. Dünya Savaşı sırasında İtilaf Devletleri, Osmanlı Devleti ile İttifak Devletlerini birleştiren bir geçit konumunda olan Bulgaristan'a toprak vaat ederek, kendi yanlarına çekmek istemişlerdir.

İtilaf Devletlerinin bu tutumlarıyla, aşağıdakilerden hangisini amaçladıkları savunulamaz?

- A) Balkanlardaki güç dengesini kendi lehlerine çevirmek
B) Osmanlı Devleti ile İttifak Devletleri arasındaki kara bağlantısını kesmek
C) İttifak Devletleri karşısında daha güçlü hale gelmek
D) Osmanlı Devleti'nin Almanya'dan lojistik destek almasını önlemek
E) Savaş alanının daralmasını sağlamak

8. 1914 yılında başlayan I. Dünya Savaşı'nda Mustafa Kemal, Çanakkale Cephesi'nde göstermiş olduğu cesaret ve başarılarla bir kahramanlık destanı yazıp İtilaf devletlerine "Çanakkale geçilmez" dedirtmiştir.

Sadece bu bilgilere göre;

- I. Mustafa Kemal, emperyalistlere karşı başarılı bir mücadele vermiştir.
II. Türk milleti bağımsızlık ve direnme gücünü dünyaya kanıtlamıştır.
III. İtilaf devletleri, I. Dünya Savaşı'nı kaybetmiştir.

İfadelerinden hangilerinin doğru olduğu söylenemez?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

9. – Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı ordularına karşı savaşın İstanbul'u işgal eden devletlerin askerleri arasında Kuzey Afrika ve Hindistan Müslümanları da vardı.
– Bu savaş sırasında Araplar, ayaklanarak Osmanlı Halifesi'nin ordularına karşı savaş açtılar.

Aşağıdakilerden hangisinin, yukarıdaki saptamaların nedenlerinden birisi olduğu ileri sürülemez?

- A) Ümmetçilik düşüncesinin geçerliliğini yitirmesi
B) Osmanlı Halifesi'nin dinsel ve siyasi gücünün kalmaması
C) İslam dünyasının cihat politikası izlemesi
D) Çoğunluğu bağımlı olan İslam dünyasının, sömürgeci devletlerin etki ve baskısı altında hareket etmesi
E) Ulusların XX. yüzyılda, dinsel duygularla değil, ulusal çıkar tutkularıyla hareket etmesi

10. I. Ermenileri bağımsız bir yönetime kavuşturmak için Hınçak ve Taşnak Cemiyetlerinin kurulması
II. Mondros Ateşkes Antlaşması'nda Ermenilere yurt sağlamaya yönelik maddelerin de yer alması
III. I. Dünya Savaşı esnasında Ermenilerin Doğu Anadolu'daki Türkleri toplu olarak yok etme girişimleri
IV. 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonra Ermenilerin bağımsızlık düşüncesine kapılmaları
V. Berlin Antlaşması'na eklenen bir madde ile Avrupa devletlerinin Ermeni sorununu gündeme taşımaları

Yukarıdakilerden hangilerinin, Ermeni sorununun uluslararası bir hale geldiğini kanıtladığı ileri sürülebilir?

- A) I ve V B) II ve V C) III ve IV
D) III ve V E) I, II ve III

11. İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra meşrutiyet karşıtı grupların kışkırtmasıyla İstanbul'da 31 Mart Olayı olarak bilinen gerici nitelikli bir ayaklanma çıktı. Bu isyan Selanik'ten gelen ve kurmaybaşkanlığı görevini Mustafa Kemal'in yaptığı Hareket Ordusu tarafından bastırıldı.

Bu durum, Mustafa Kemal'in;

- I. Demokratik
II. Yenilikleri destekleyen
III. Geleneklere bağlı

özelliklerinden hangilerine kanıt olarak gösterilebilir?

- A) I ve II B) Yalnız II C) Yalnız I
D) II ve III E) I ve III

12. Kırım Savaşı öncesinde hasta adam olarak nitelendirilen ve mirası tartışma konusu olan Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı içinde İngiltere, Fransa ve Rusya arasında gizli antlaşmalarla paylaşılmıştır.

Aşağıdakilerden hangisinin, Osmanlı Devleti'nin paylaşılma nedenlerinden birisi olduğu ileri sürülemez?

- A) Doğal ömrünü tamamlayarak dağılma sürecine girmesi
B) Zengin doğal kaynaklara sahip olması
C) Almanya'ya yakın bir politika izlemesi
D) Osmanlı topraklarının jeopolitik önemini yitirmesi
E) I. Dünya Savaşı'na Almanya'nın yanında girmesi

1. Sanayi Devrimi ile başlayan sömürgecilik yarışı sonucunda Avrupalı devletler, iki gruba ayrılmıştır. İttifak Grubu'na mensup olan İngiltere, Fransa ve Rusya, İttifak Grubu'nda yer alan İtalya'yı kendi yanlarına çekmek için Trablusgarp'ı işgal etmesine tepki göstermemişlerdir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Avrupa'da siyasi bölünmeler görülmüştür.
B) Osmanlı toprakları sömürgeleştirilmeye çalışılmıştır.
C) Trablusgarp'taki Osmanlı egemenliği tehdit altına girmiştir.
D) İttifak Grubu parçalanmaya çalışılmıştır.
E) Osmanlı Devleti'nin uyguladığı denge politikası başarılı olmuştur.

2. Balkan Savaşları'ndan sonra Ege Adalarının geleceği Avrupalı büyük devletlerin kararına bırakılırken, Şubat 1914'te İmroz, Bozcaada ve Meis dışındaki adalar Yunanistan'a, On İki Ada da İtalya'ya bırakılmıştır.

Buna göre, Osmanlı Devleti ile ilgili;

- I. Dış politikada etkili değildir.
II. Toprak kaybına uğramıştır.
III. Avrupa devletlerine bağımlıdır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

3. II. Meşrutiyet'in ilanı ile gerçekleşen aşağıdaki durumlardan hangisi, yönetim alanında demokratikleşme sürecinin hız kazandığına kanıt gösterilebilir?

- A) Padişahın haklarının anayasa ile sınırlandırılması
B) Türk milliyetçiliği düşüncesinin yaygınlaşması
C) Siyasi düşünce çatışmalarının artması
D) Basına uygulanan sansürün sürdürülmesi
E) Ayan Meclisi'nin oluşturulması

4. Mustafa Kemal'in Trablusgarp Savaşı sırasında Müslüman halkı İtalyanlara karşı örgütlemeye çalışması, aşağıdakilerden hangisinin bir göstergesidir?

- A) Osmanlı Devleti'nin sömürgeci politika uyguladığının
B) Osmanlı Devleti'nin askeri gücünün zayıf olduğunun
C) Avrupalı devletlerin Osmanlı Devleti'ne yardım ettiğinin
D) Osmanlı Devleti'nin fiili olarak sona erdiğinin
E) Bölgedeki Arapların Osmanlı karşıtı bir siyaset izlediğinin

5. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin devleti kurtarma düşüncesiyle başlattığı harekete, Makedonya'daki bazı genç subaylar ile Rumeli'deki askeri birlikler de katılmıştır. II. Abdülhamit ise kan dökülmesini istemediği ve saltanatını devam ettirmek istediği için, meşrutiyeti yeniden ilan etmek zorunda kalmıştır.

Buna göre,

- I. İç barışın bozulması
II. Halkın yönetim alanında değişim istemesi
III. Ordunun İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne destek vermesi

etkenlerinden hangilerinin meşrutiyetin ikinci kez ilan edilmesine neden olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

6. Kanun-i Esasi'nin değişikliğe uğrayan;

- I. Hükümet, Meclis-i Mebusan tarafından denetlenecek
II. Ayan Meclisi üyeleri padişah tarafından atanacak
III. Padişahın milletvekillerini sürgüne gönderme yetkisi sınırlandırılacak

maddelerinden hangileri, meclis üstünlüğünün sağlanmak istendiğinin bir göstergesidir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

7. 1911 yılında kurulmuş olan Hürriyet ve İtilaf Fırkası, 1919 yılına kadar İttihat ve Terrakki düşmanlığı yapmış, daha sonra da milli mücadeleye karşı faaliyetlerde bulunmuştur.

Bu bilgiye dayanarak,

- I. Ülke içinde siyasi çatışmalar görülmüştür.
- II. Farklı düşüncede siyasi gruplaşmalar oluşmuştur.
- III. Hürriyet ve İtilaf Fırkası, Kuvay-i Milliye hareketini desteklemiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

8. Osmanlı Devleti Balkan Savaşı'nda kendisinden ayrılan devletlere yenilmiştir.

Bu durumun nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Ordudaki subaylar arasında siyasi görüş ayrılıklarının bulunması
- B) Avrupalı devletlerin Balkan devletlerini desteklemesi
- C) Ordunun I. Dünya Savaşı'na hazırlanıyor olması
- D) Osmanlı Devleti'nin deniz gücünün olmaması
- E) Ordunun silah ve cephane yönünden yetersiz olması

9. – Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'da bulunan son topraklarının Avrupalıların eline geçmesi
– On İki Ada'nın yönetiminin geçici olarak İtalya'ya bırakılması

Yukarıda verilen özellikler, aşağıdaki savaşlardan hangisinin sonucunda ortaya çıkmıştır?

- A) I. Balkan Savaşı
B) Trablusgarp Savaşı
C) II. Balkan Savaşı
D) Dömeke Savaşı
E) I. Dünya Savaşı

10. Osmanlı Devleti'nde;

- I. Aydınların demokrasi alanındaki gelişmelerden etkilenmesi
 - II. Dış borç alınması
 - III. Ülke ekonomisinin bozulması
- durumlarından hangilerinin meşrutiyet yönetimine geçilmesine ortam hazırladığı savunulabilir?**

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

11. I. Avusturya'nın Bosna-Hersek'i alması
II. Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilan etmesi
III. Yunanistan'ın Girit'i kendine bağlaması
- Yukarıdaki olaylardan hangileri, milliyetçilik hareketlerinin yoğunlaştığının göstergesidir?**

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

12. Osmanlılar, duraklama döneminde uzun çabalardan sonra ele geçirdiği Girit'in Yunanlılara bırakılması kararını, aşağıdakilerden hangisi sonrasında kabul etmek zorunda kalmıştır?

- A) I. Balkan Savaşı
B) Mora Ayaklanması
C) II. Balkan Savaşı
D) 1897 Osmanlı - Yunan Savaşı
E) 1877-1878 Osmanlı - Rus Savaşı

13. II. Meşrutiyet döneminde bağımsızlıklarını kazanan devletler, aşağıdakilerden hangisinde birlikte verilmiştir?

- A) Sırbistan - Karadağ
B) Sırbistan - Romanya
C) Bulgaristan - Romanya
D) Romanya - Arnavutluk
E) Bulgaristan - Arnavutluk

1. Mondros Ateşkes Antlaşması sonrasında;

- I. İşgallere karşı koyma amacı taşıyan cemiyetlerin kurulması
- II. Osmanlı yönetiminin teslimiyetçi politika izlemesi
- III. İngiltere'nin Musul'u işgal etmesi

gelişmelerinden hangilerinin Türk halkının çıkarlarını korumaya yönelik olduğu savunulamaz?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

2. I. Dünya Savaşı'ndan sonra toplanan Paris Barış Konferansı'nda, daha önce İtalya'ya bırakılan İzmir'in Yunanlılara verilmesi kararının alınması;

- I. Osmanlı Devleti'ni paylaşma planında değişiklikler olduğu
- II. İtilaf devletleri arasında işbirliğinin geliştiği
- III. İtalya'nın Akdeniz'deki etkinliğinin azaltılmaya çalışıldığı

yargılarından hangilerini kanıtlar?

- A) Yalnız II B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

3. Mustafa Kemal'in aşağıdaki sözlerinden hangisi onun **inkılapçı** bir yapıya sahip olduğunu kanıtlar?

- A) Ben size taarruzu emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum.
- B) Siz orada sadece düşmanı değil, milletin makus talihini de yendiniz.
- C) Büyük davamız, en medeni ve en üst refah seviyesinde bir millet olarak varlığımızı yükseltmektir.
- D) Vatandaşlara, kamuoyuna daima gerçeği, hakikati söyleyeceğiz.
- E) Yurt toprağı sana herşey feda olsun, kutlu olan sensin.

4. Almanya'nın, I. Dünya Savaşı'nda;

- İngiliz ve Fransız sömürgelerini ayaklandırmak
- Müslüman halkların güçlerinden yararlanmak
- Boğazları denetim altına alıp Çarlık Rusya'ya yardım gönderilmesini önlemek,
- İtilaf devletlerine karşı yeni cepheler açılmasını sağlamak

düşünceleri doğrultusunda aşağıdakilerden hangisini amaçladığı söylenebilir?

- A) Osmanlı Devleti'nin kendi yanında savaşa girmesini sağlamak
- B) Galiçya Cephesi'nin açılmasını sağlamak
- C) Turancılık politikasını devre dışı bırakmak
- D) Karadenize ve boğazlara egemen olmak
- E) Avusturya'nın savaşta yer almasını sağlamak

5. I. Dünya Savaşı öncesinde, Avrupa'daki bloklaşma sürecinde Almanya ve İtalya'nın aynı blokta yer almalarının **en önemli** nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çarlık Rusya'nın Balkanlardaki panslavizm politikasından rahatsız olmaları
- B) Siyasal birliklerini tamamlamada ve sömürgecilikte geç kalmaları
- C) Farklı ulusal özelliklere sahip olmaları
- D) Kalıcı barıştan yana devlet politikası izlemeleri
- E) Aynı tarihsel ve etnik kökene dayanmaları

6. Ulusal Mücadele Dönemi'nde halk, işgaller karşısında Kuva-i Milliye'yi kurarak direnişe başlamıştır. Aynı zamanda bu oluşum halkın can, mal ve namus güvenliğini sağlamaya çalışmıştır.

Türk halkının bu tutumu öncelikle aşağıdakilerden hangisine güven duymadığının göstergesidir?

- A) Anlaşma devletlerine
- B) Ateşkes hükümlerine
- C) Osmanlı yönetimine
- D) Wilson İlkeleri'ne
- E) Milletler Cemiyeti'ne

7. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'ndan önceki durumu için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
- A) Balkanlarda büyük toprak kaybına uğramıştır.
B) Toprakları Anadolu ile sınırlanmıştır.
C) Düyun-u Umumiye İdaresi'nden dolayı yarı sömürge duruma düşmüştür.
D) İttihat ve Terakki Partisi yönetime el koymuştur.
E) Almanya ile olan yakınlığı artmıştır.
8. I. Dünya Savaşı sırasında Almanya'nın ve Osmanlı Devleti'nin, Kanal Cephesi'ne yönelik askeri harekât düzenlemesinin en önemli amacı aşağıdakilerden hangisidir?
- A) İngiltere'nin, Uzakdoğu'daki sömürgeleriyle bağlantısını kesmek
B) Hicaz Bölgesi'nin elden çıkmasını önlemeye çalışmak
C) Musul ve Kerkük petrolerini güvenlik altına almak
D) Tek tanrılı dinlerce kutsal sayılan Kudüs ve çevresini elde tutmak
E) İtilaf devletlerine yeni bir cephe açmak
9. I. Mustafa Kemal'in sömürgecilğe karşı verdiği ilk mücadeledir.
II. Katıldığı ilk savaştır.
III. İlk görev yeridir.
Mustafa Kemal ile ilgili yukarıda verilen özelliklerden hangilerinin Trablusgarp Savaşı'na ait olduğu söylenebilir?
- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III
10. Aşağıdakilerden hangisi, I. Dünya Savaşı'nın nedenleri arasında yer almaz?
- A) Siyasi birliğini geç sağlayan Almanya ve İtalya'nın sömürge arayışı içine girmeleri
B) Fransa'nın Alsace - Lorraine bölgesini Almanya'dan geri almak istemesi
C) Rusya'nın panslavizm politikasının Avusturya - Macaristan'ı rahatsız etmesi
D) Devletler arası bloklaşmalar ve silahlanma yarışının hızlanması
E) Almanya'nın Versay Antlaşması'nın kısıtlayıcı hükümlerinden kurtulmak istemesi
11. Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na katılmasına yol açan gelişmelerden biri değildir?
- A) Kaybettiği toprakları geri alma düşüncesi
B) Almanya'nın yaptığı zorlama ve baskısı
C) Rusya'nın Karadeniz'deki Osmanlı donanmasını yakması
D) İngilizlerden kaçan Alman gemilerinin Osmanlı Devletine sığınması
E) İktidardaki İttihat ve Terakki Partisi'nin Türkçülük politikası
12. "Askeri ve ulusal örgütler hiçbir biçimde kaldırılmayacaklardır. Komuta hiçbir biçimde terk edilmeyecek ve başkalarına verilmeyecektir."
Mustafa Kemal tarafından Amasya'da alınan bu karar, aşağıdakilerden hangisinin uygulanmasına bir tepki niteliği taşımaktadır?
- A) Mondros Ateşkesi
B) Wilson İlkeleri
C) Amerikan güdümü (Mandası)
D) Sevr Barışı
E) Paris Konferansı kararları

KONU TESTİ - 5 (ÇIKMIŞ SORULAR)

1. Birinci Dünya Savaşı sırasında, Rusya'da gerçekleşen Bolşevik İhtilali sonucunda Çarlık yönetimi yıkılmış; yeni yönetim, ülkenin içinde bulunduğu çalkantılı durumdan dolayı savaştan ayrılma kararı almıştır.

Bu durumun;

- I. Rusya'nın işgal ettiği yerlerden çekilmesi,
II. Osmanlı Devleti'nin savaştığı cephe sayısının azalması,
III. Rusya'nın Osmanlı Devleti'ni ekonomik olarak desteklemesi

durumlarından hangilerine neden olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

(2017-YGS)

2. I. Milletler Cemiyetinin kurulması
II. Sınırların milliyet ilkesi dikkate alınarak belirlenmesi
III. Ulusların kendi geleceklerini kurma hakkının olması

ABD Başkanı Wilson'un I. Dünya Savaşı sırasında yayımladığı yukarıdaki ilkelerden hangilerinin, imparatorluklarının parçalanmasına zemin hazırlayacak nitelikte olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

(2016-YGS)

3. 7 Ekim 1912'de Avusturya ve Rusya; Balkanlarda bir savaş çıkarsa zayıf gördükleri Balkan Devletlerini korumak için savaş sonunda mevcut sınırların değişmemesi gerektiğini ilan etmiş, İngiltere ve Fransa da bu fikri desteklemiştir. Ancak İngiltere ve Fransa, Birinci Balkan Savaşı sonuçlarına ses çıkarmazken İkinci Balkan Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin Edirne'yi geri almasını protesto etmiştir.

Bu gelişmelerin, aşağıdakilerden hangisinin bir göstergesi olduğu savunulamaz?

- A) Osmanlıların İkinci Balkan Savaşı'nda, yitirdikleri toprakların bir kısmını geri aldığı
B) İngiltere ve Rusya'nın ortak bir Balkan politikası olduğunun
C) Ülkelerin kendi menfaatleri doğrultusunda politika oluşturduğunun
D) Avusturya ve Rusya'nın, Osmanlı Devleti'nin Balkan Savaşlarında başarılı olabileceğini düşündüklerinin
E) İngiltere ve Fransa'nın, Osmanlı Devleti'nin genişlemesinden rahatsız olduklarının

(2012-YGS)

4. Birinci Dünya Savaşı sonrasında Anlaşma Devletlerinin baskısıyla Ermeni tehcirinde görevli Osmanlı memurlarının yargılanması için divaniharp oluşturulmuştur. Osmanlı Devleti bu olağanüstü mahkemelerde bağımsız yargıçların görev alması için İsveç, Hollanda, İspanya ve Danimarka hükümetlerinden bir komisyon kurulması isteğinde bulunmuş, ancak İngiltere ve Fransa'nın baskısıyla bu komisyon oluşturulamamıştır.

İngiltere ve Fransa'nın bu tutumunun aşağıdakilerden hangisine dayandığı savunulamaz?

- A) Osmanlı hukuk sistemini düzenleme
B) Osmanlı Devleti üzerinde baskı kurma
C) Osmanlı Devleti'ndeki Ermenilerin haklarını koruma
D) Mahkemelerden kendi istekleri doğrultusunda karar aldırma
E) Diğer Avrupa devletlerinin soruna müdahalesini engelleme

(2011-YGS)

5. Mondros Ateşkes Anlaşması metninde Kilikya, Mezopotamya gibi sınırları belli olmayan bölgeleri kullanılmıştır.

Anlaşma Devletlerinin yukarıdaki uygulamayla amaçlarının aşağıdakilerden hangisi olduğu savunulabilir?

- A) Mebuslar Meclisini kapatmak
B) İşgal edecekleri alanı genişletmek ve tepkiyi azaltmak
C) İstanbul Hükümetiyle işbirliği yaptıklarını göstermek
D) Kendi aralarındaki sorunları gidermek
E) İşgaller karşısında halkın desteğini almak

(2011-YGS)

6. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Wilson, dünya barışını sağlamak amacıyla bazı ilkeler belirlemiştir.

Bu ilkelere göre,

- I. bütün milletleri içine alan bir kurul oluşturulması,
II. savaşta yenilmiş devletlerden savaş tazminatı alınmaması,
III. her milletin kendi kaderini kendisinin kararlaştırması

önerilerinden hangilerinin, Fransa ve İngiltere gibi büyük devletlerin, sömürü düzenlerini kaybedecekleri endişesiyle topraklarında uygulanmasına karşı çıktıkları savunulabilir?

- A) I ve II B) II ve III C) Yalnız III
D) Yalnız II E) Yalnız I

(2011-YGS)

7. İtalya, Trablusgarp'ta Mustafa Kemal ve arkadaşlarının örgütlediği yerli halkın direnişiyle karşılaşınca Ege Denizi'ndeki adalara asker çıkarıp Rodos ve On iki Ada'yı işgal etti. Bu sırada Osmanlı Devleti'ne karşı Balkan ittifakı kuruldu ve Balkan Savaşları başladı.

Bu durumla ilgili olarak,

- I. İtalya Akdeniz'e egemen olmak istemektedir.
- II. Balkan Devletleri, Osmanlı Devleti'nin zor durumunu fırsat olarak değerlendirmiştir.
- III. Trablusgarp Savaşı ve Balkan Savaşları aynı tarihte başlamıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

(2010-YGS)

8. Birinci Dünya Savaşı sırasında İngiltere, Fransa, Rusya ve İtalya'nın, Osmanlı Devleti'nin topraklarıyla ilgili yaptıkları gizli antlaşmalardaki paylaşımdan sonra,

- I. İtalya'ya bırakılan İzmir'in, İngiltere'nin desteğiyle Yunanistan'a verilmesi,
- II. Rusya'nın savaştan çekilmesi,
- III. Bulgaristan'ın savaştan çekilmesi

durumlarından hangileri paylaşımında değişiklik olduğunu gösterir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

(2009-ÖSS)

9. İtalya ve Almanya'nın siyasal birliklerini tamamlayıp güçlü birer devlet haline gelmeleri ve üstünlüklerini sağlamak amacıyla destek aramaları Avrupa'da,

- I. sömürgecilik hareketlerinin önemini yitirmesi,
- II. güç dengesinin bozulması,
- III. yeni ittifakların oluşması

gelişmelerinden hangilerine ortam hazırlamıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

(2005-ÖSS)

10. Osmanlı İmparatorluğu Balkan Savaşları sonunda toprak kaybetmiş, bu topraklarda yaşayan Türklerin bir kısmı Yunanistan ve Bulgaristan'ın yönetimine geçmiştir.

Yalnız bu bilgiye dayanarak,

- I. Kaybedilen topraklarda yaşayan Türkler azınlık durumuna gelmiştir.
- II. Osmanlı İmparatorluğu'nun bazı komşularıyla olan sınırlarında değişiklik olmuştur.
- III. Osmanlı İmparatorluğu'na sınır komşusu olan bağımsız devlet sayısı artmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

(2005-ÖSS)

11. Sovyet Rusya, Çarlık Rusyası'nın Berlin Antlaşmasıyla Osmanlı Devleti'nden aldığı yerleri, I. Dünya Savaşı'ndan çekildiğini belirten Brest-Litovsk Antlaşmasıyla Osmanlı Devleti'ne iade etmiş; ancak Antlaşma Devletleri bu kararı geçersiz saymıştır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Bağımsız devlet sayısının arttığı
- B) Sovyet Rusyası'nın diğer devletlerle ilişkilerinin Çarlık Rusyası'ninkinden farklı olduğunun
- C) Antlaşma Devletleri arasında görüş ayrılığı olduğunun
- D) Osmanlı Devleti'nin Avrupa devletler hukukundan yararlandığının
- E) I. Dünya Savaşı öncesinde kurulan ittifakların aynen devam ettiğinin

(2002-ÖSS)

12. Fransa ve İngiltere 1856 yılında imzalanan Paris Antlaşmasıyla Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü kabul ederken, Birinci Dünya Savaşı sırasında aralarında yaptıkları gizli antlaşmalarla Osmanlı Devleti'ni parçalamışlardır.

Fransa ve İngiltere'nin tutumundaki bu değişme,

- I. Osmanlı Devleti siyasi gücünü yitirmiştir.
- II. Avrupa'da sosyalist görüşlerin neden olduğu iç olaylar çıkmıştır.
- III. Avrupa Devletleri Osmanlı Devleti'ni yenilik yapmaya zorlamıştır.
- IV. Avrupa Devletleri'nin hammadde ve pazar gereksinimleri artmıştır.

yargılarından hangileriyle açıklanabilir?

- A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
D) II ve IV E) III ve IV

(2002-ÖSS)

TARİH

4KS - TYT
5. FASİKÜL

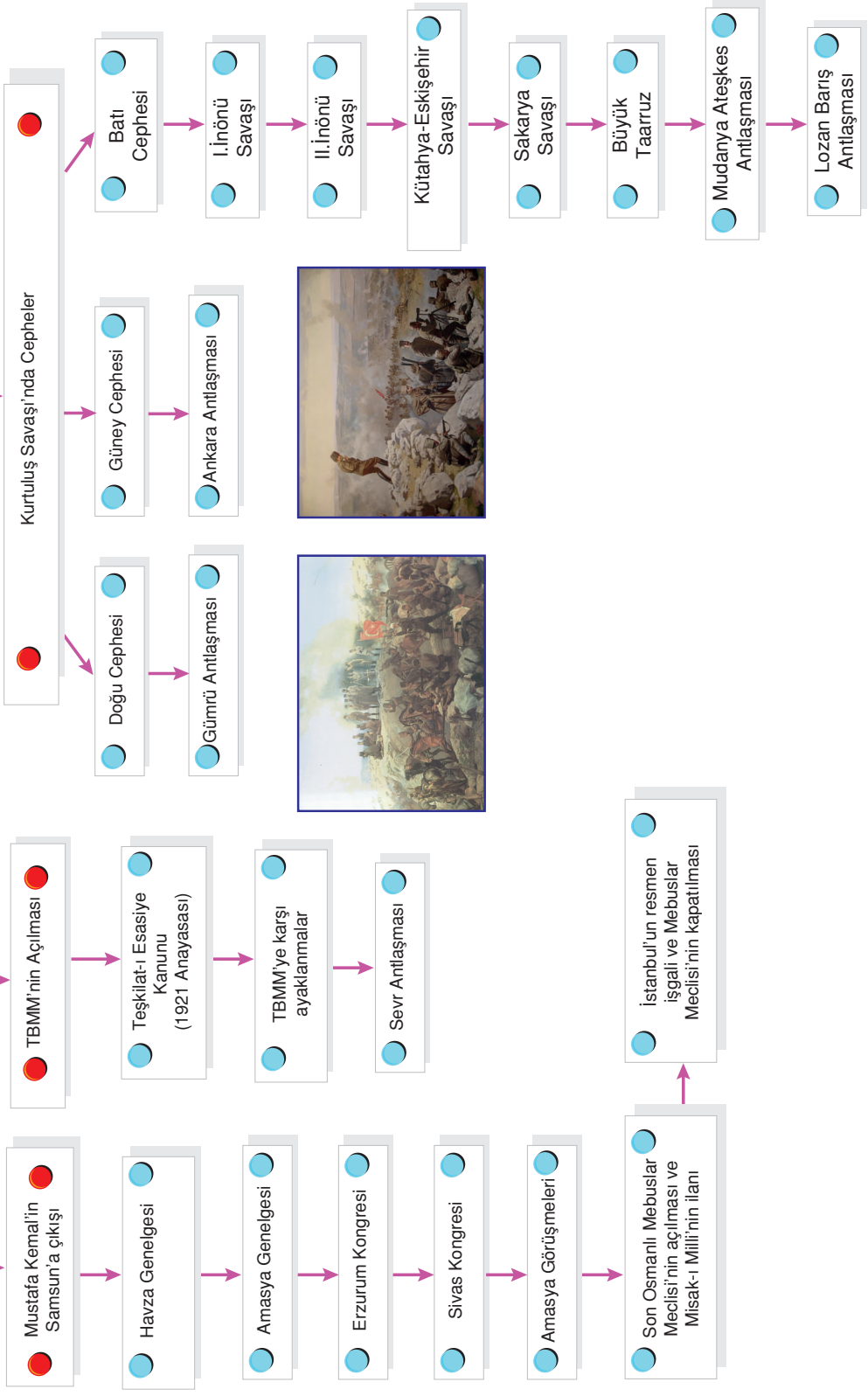
MİLLİ MÜCADELE

- **İZMİR'İN İŞGALİ VE AMİRAL BRİSTOL RAPORU**
- **CEMİYETLER**
- **KURTULUŞ SAVAŞI HAZIRLIK DÖNEMİ**
 - *Havza ve Amasya Genelgeleri*
 - *Erzurum ve Sivas Kongreleri*
 - *Amasya Görüşmeleri*
 - *Son Osmanlı Mebuslar Meclisi'nin Toplanması ve Misak-ı Milli'nin İlanı*
 - *TBMM'nin Açılması*
 - *TBMM'ye Karşı Çıkarılan Ayaklanmalar*
 - *Sevr Antlaşması*
- **KURTULUŞ SAVAŞI'NDA CEPHELER**
 - *Doğu Cephesi*
 - *Güney Cephesi*
 - *Batı Cephesi*
 - *Mudanya Ateşkesi ve Lozan Barış Antlaşması*

AKILLI HARİTAM

MİLLİ MÜCADELE

MİLLİ MÜCADELE**İZMİR'İN İŞGALİ VE AMİRAL BRİSTOL RAPORU****İşgalin Nedeni**

- * Batı Anadolu'da Rum nüfusunun çoğunlukta olduğu ve Türkler tarafından katledildiği iddiası
- Paris Barış Konferansı'nda İngiltere'nin ısrarı sonucu, Doğu Trakya ile İzmir ve çevresinin Yunanistan'a bırakılması kararlaştırılmıştı. Bunun sonucunda Yunanlılar, 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal ettiler.
- Osmanlı Hükümeti, halkı bu işgale karşı çıkmaması için uyarılmıştır. Ancak **Hasan Tahsin** adlı bir gazeteci işgali protesto için Yunan askerlerine ilk kurşunu atmış ve Hasan Tahsin Yunan askerlerince şehit edilmiştir. Bundan sonra işgal büyük bir katliama ve soygunculuğa dönüşmüştür.
- İzmir'in işgali duyulunca tüm yurttaki protesto mitingleri düzenlenmiştir. Böylece İzmir'in işgali, Türkler arasında birleştirici bir etki yapmış, ilk kez ulusal bilincin uyanmasına ve hızla yayılmasına neden olmuştur. Ayrıca ilk "**Kuva-i Milliye**" hareketi başlamıştır.
- İşgal hareketleriyle Wilson İlkeleri'ne ters düşen İtilaf devletleri, kendilerini haklı göstermek için, dünya kamuoyunu Türkler aleyhine çevirmeye çalışmışlardır. Bunun için Türklerin, Batı Anadolu'daki Hıristiyanları katletmek üzere oldukları konusunda propaganda yapmaya başlamışlardır.
- Osmanlı Devleti'nin isteğiyle Amerikalı Amiral'in başkanlığında yapılan inceleme sonucu Rumların haksızlığı "**Amiral Bristol Raporu**" ile ispatlanmıştır. Bu rapor Türk Kurtuluş Savaşı'nın haklılığını tüm dünyaya duyuran ilk uluslararası belgedir.
- Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Anadolu'nun yer yer işgal edilmesine karşı milli direniş örgütleri kurulmuştur. İlk direniş hareketi, Fransız işgaline karşı Aralık 1918'de Adana - Dört Yol'da kendiliğinden oluşmuştur. Asıl Kuva-i Milliye Hareketi, İzmir'in işgalinden sonra Yunanlılara karşı Ege'de başlamıştır. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Osmanlı ordusundan terhis edilen yurtsever subaylar, erler ile aydınlar, gençler, efeler bir araya gelerek kendi bölgelerini düşman işgaline karşı korumak amacıyla örgütlenmiştir.

NOT

Kuva-i Milliye, halkın kendi varlığını ve bağımsızlığını koruması amacıyla kendiliğinden ortaya çıkan bir direniş gücüdür. Kuva-i Milliye, düzenli ordu kuruluncaya kadar düşmanı yıpratmış ve Kurtuluş Savaşı'nın örgütlenmesi için zaman kazandırmıştır. Düşman ilerleyişini yavaşlatmış, TBMM kurulduktan sonra çıkarılan ayaklanmaların bastırılmasında önemli rol oynamıştır.

NOT

İzmir'in işgalinden sonra yaşanan gelişmeler üzerine İtilaf devletleri, bölgede, olayları araştırmak üzere Amiral Bristol başkanlığında bir komisyon görevlendirdi. Komisyon raporunda, bölgedeki sorunların nedeninin Yunan işgali olduğunu ve Türk direnişinin haklılığını bildirdi.

Hasan Tahsin

İzmir'in işgalini gösteren
temsili resim

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI'NDAN SONRA ÜLKENİN İÇ DURUMU

- Padişah ve çevresindekilere göre, galip devletlere hoş görünmek ve onları kızdırmamak gerekiyordu. Eğer istekleri yerine getirilecek olursa belki elverişli şartlarla barış yapmak mümkündü. Yani sadrazam, padişah ile tam bir uyum içinde idi ve ayrıca Meclis-i Mebusan (Osmanlı Parlamentosu) dağıtılmış olduğundan onları denetleyecek bir güç de kalmamıştı.
- Bu durumdan kendi çıkarları için yararlanmak isteyen bazı çevreler ve azınlıklar birtakım cemiyetler (dernekler) kurmuşlardır. Bu zararlı cemiyetler, İtilaf devletleri ile ortak hareket etmiş ve özellikle azınlıkların kurduğu cemiyetler Wilson Prensipleri'ni çarpıtarak Türk yurdunu parçalamaya girişmişlerdir.
- Onlara karşı da direnme ve kurtuluş amacını gerçekleştirmek isteyen Türkler, kendi bölgelerine yönelik Müdafaa-i Hukuk cemiyetleri kurmuşlardır.

ULUSAL VARLIĞA ZARARLI CEMİYETLER

Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra, Osmanlı Devleti'nin bulunduğu durumdan yararlanmak isteyen azınlıklarla, kendi çıkarları doğrultusunda manda ve himayeyi benimseyerek saltanat ve hilafetin devamını sağlamak isteyen Türkler tarafından kurulan bu cemiyetler şunlardır:

A. AZINLIKLARIN KURDUĞU ZARARLI CEMİYETLER

- * Rumlar, Ermeniler ve Yahudiler tarafından kurulmuştur.

Mavri Mira Cemiyeti: Bizans İmparatorluğu'nu yeniden canlandırma amacını güdüyordu. Yunan Kızılhaçı, Göçmenler Cemiyeti, Rum okullarındaki izcilik kuruluşları Mavri Mira Cemiyeti'nin emrinde idi.

Etnik-i Eteryay: 1814 yılında Yunan bağımsızlığını sağlamak için kurulan bu cemiyet yeniden faaliyete geçti ve Mavri Mira Cemiyeti'ne çalışmalarında yardımcı oldu.

Yunan Komitesi ve Trakya Komitesi: Doğu Trakya'yı Yunan egemenliğine sokmayı amaçladılar.

Rum Pontus Cemiyeti: Trabzon'da faaliyet gösteren bu cemiyet, Rum-Pontus Devleti'ni yeniden kurmayı amaçlıyordu.

NOT

Rumların kurduğu bu cemiyetleri İstanbul Fener Rum Patrikhanesi yönlendiriyordu.

NOT

Mavri Mira Cemiyeti, Megalo İdea amacıyla hareket edip Büyük Yunanistan rüyasına hizmet etmekteydi.

Taşnak ve Hınçak Cemiyetleri: Merkezleri İstanbul Ermeni Patrikhanesi idi. Doğu Anadolu ve Çukurova'da bir Ermeni Devleti kurma amacını taşıyorlardı.

Alyans-İsrailit Cemiyeti: Yahudilerin kurduğu bir cemiyettir. Amaçları, İsrail ve Filistin'de bir "Yahudi Devleti" kurmaktır.

NOT

Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra İtilaf devletleri, azınlıkların yıkıcı ve bölücü faaliyetlerini açıktan desteklemişlerdir. İtilaf devletleri ve Yunanistan tarafından silahlandırılan Rum çeteleri, Ege, Marmara ve Karadeniz bölgelerinde; Ermeni çeteleri ise Doğu Anadolu'da ve Kilikya'da (Adana ve Çukurova çevresi) halka zulmetmeye başlamışlar, amaçlarına ulaşmak için çeşitli cemiyetler kurmuşlardır.

Azınlıkların kurduğu cemiyetlerin faaliyet alanları

Kendini Dene

Hınçak Komitesi, Mondros Ateşkesi'nin ardından Doğu Anadolu'yu da içine alan bir Ermeni Devleti kurma çabasına girmiştir.

Doğu Anadolu'da bir Ermeni Devleti kurulması düşüncesi, aşağıdaki hangi siyasal gelişmenin ardından ortaya çıkmıştır?

- Rusya'nın savaştan çekilmesinin
- ABD'nin savaşa katılmasının
- Gizli antlaşmaların
- Paris Barış Konferansı'nın
- Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın yanında yer almasının

B. TÜRK VE MÜSLÜMANLARIN KURDUĞU ZARARLI CEMİYETLER

Sulh ve Selamet-i Osmaniye Fırkası: Merkezi İstanbul'dadır. Kurtuluşun padişah ve halifenin yanında bütünleşerek gerçekleşeceğine inanmaktadır.

Teali İslam Cemiyeti: Merkezi İstanbul'dadır. Amacı, halifenin emirlerine ve şeriat kurallarına uyararak, Müslümanların siyasi bir birlik altında yönetilmelerini sağlamaya yönelik bir cemiyettir.

Kürt Teali Cemiyeti: Merkezi İstanbul'dur. Amacı, Güneydoğu Anadolu'da Wilson İlkeleri'ne dayanarak bir Kürdistan Devleti kurmaktır.

İngiliz Muhipleri Cemiyeti: Merkezi İstanbul'dur. İngiliz mandasını istemektedir. Padişah Vahdettin ve sadrazam Damat Ferit Paşa bu derneğin yöneticilerindedir.

Wilson Prensipleri Cemiyeti: Merkezi İstanbul'dur. Osmanlı Devleti'nin bir daha toparlanamayacağını düşünen birçok Osmanlı aydını tarafından kurulmuştur. Amerikan mandasına girerek kurtuluşu amaçlamaktadır.

Hürriyet ve İtilaf Fırkası: Merkezi İstanbul'dur. Bu fırka İttihat ve Terakki Partisi'ne düşmandır. Anadolu'daki milli kurtuluş hareketine karşı en şiddetli tepkileri göstermiş ve bu hareketi devlete isyan eden bir avuç maceraperest hareketi olarak değerlendirmiştir.

ULUSAL VARLIĞA YARARLI CEMİYETLER (MÜDAFAA-İ HUKUK CEMİYETLERİ)

Trakya Paşaeli Cemiyeti: Merkezi Edirne'dir. Trakya ve Marmara'nın Yunanistan'a verilmesini önlemek, Mavri Mira'nın zararlı faaliyetlerini durdurmak için kurulmuştur.

İzmir Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye Cemiyeti: Merkezi İzmir'dir. Mütarekeden sonra, İzmir'in işgalinden önce kurulmuştur. Amacı; İzmir ve Batı Anadolu'nun Yunanistan'a verilmesini engellemektir. Cemiyet, İzmir'in işgal edileceği haberinin alınması üzerine "İzmir Redd-i İlhak Cemiyeti" adını almıştır.

Kilikyalılar Cemiyeti: Merkezi İstanbul'dur. Adana ve dolaylarının düşmana terk edilmesini önlemek, Ermeni ve Fransız işgallerine karşı bölgeyi savunmak için kurulmuştur.

Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti: Merkezi Trabzon'dur. Amacı; bölgede Pontus Rum Devleti'nin kurulmasını önlemektir. Cemiyet bir süre sonra Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti'nin bir şubesi olmuştur.

Şark (Doğu) İlleri Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti: Merkezi İstanbul'dur. Erzurum ve Elazığ'da şubelerini açmıştır. Amacı, Doğu illerinin Ermenilere terk edilmesini önlemek, bölgeden yapılacak Türk ve Müslüman göçlerini engellemek, Doğu Anadolu'nun tarihi ve kültürel özellikleri ile Türk yurdunun ayrılmaz bir parçası olduğunu tüm dünyaya duyurmaktır. Bunun için Erzurum Kongresi'nin toplanması sağlanmış, Doğu Anadolu illerine yapılacak bir saldırıda birleşmek ve silahla karşı koymak için çalışılmıştır. Bu cemiyetin çatısı altında doğudaki diğer cemiyetler Erzurum Kongresi'nde birleştirilmiştir.

Milli Kongre Cemiyeti: İstanbul Darülfünun'da bulunan profesörler tarafından kurulmuştur. Belirli bir bölgeyi savunma amacı gütmeyen, fakat dünya kamuoyunda Türkler hakkındaki olumsuz düşünceleri basın-yayın yolu ile gidermeyi amaçlamıştır.

Milli Müdafaa Grubu: İstanbul'da Mondros Mütarekesi gereği toplanan silahları gizli yollardan Anadolu'ya kaçırmak amacı ile kurulmuştur.

Gizli Karakol Derneği: İstanbul'un işgalini önlemek için kurulmuş bir cemiyettir.

Ortak Özellikleri

- * Antlaşmadan sonra Anadolu'nun yer yer işgal edilmesi ve işgallere karşı Osmanlı yönetiminin kayıtsız kalması üzerine vatansever Türk milletinin kurduğu cemiyetlerdir.
- * Bölgesel nitelikli bu cemiyetler birbirlerinden kopuk ve bağımsızdırlar.
- * Temel amaçları kendi bölgelerinin hukukunu korumak ve Türk toprağı olarak kalmasını sağlamaktır.
- * Anadolu'da ve Trakya'da milli bağımsızlık ve hürriyet mücadelesini başlatmışlar, milli bilincin gelişip yayılmasını ve canlı kalmasını sağlamışlardır.
- * Çalışmalarını daha çok basın - yayın ve propaganda ile sürdürmüşlerdir.
- * Silahlı mücadelenin ön hazırlıklarını ve hukuki yönünü hazırlamışlardır.
- * Sivas Kongresi'nde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirilmişlerdir.

Aşağıda Mondros Ateşkesi'nin ve işgallerin yarattığı ortamdan yararlanarak kurulan, Milli Mücadele açısından zararlı ya da yararlı olarak nitelendirilebilecek bazı cemiyetler verilmiştir. Cemiyetlerin önündeki harfi, ilgili olduğu kutucuğa yazarak doğru eşleştirmeyi yapınız.

Türk ve Müslümanların kurduğu zararlı cemiyetler

Azınlıkların kurduğu cemiyetler

Müdafaa-i Hukuk cemiyetleri

- A. Kilikyalılar Cemiyeti
- B. Mavri Mira
- C. İngiliz Muhipleri Cemiyeti
- D. İslam Teali Cemiyeti
- E. Redd-i İlhak Cemiyeti
- F. Hınçak Komitesi
- G. Trakya Paşaeli Cemiyeti
- H. Milli Kongre Cemiyeti
- I. Taşnak Partisi
- J. Wilson Prensipleri Cemiyeti
- K. Rum Pontus Derneği

Örnek

Kurtuluş Savaşı başında kurulan Müdafaa-i Hukuk Derneklerinin, aşağıdakilerden hangisinde etkinliğinin olduğu söylenemez?

- A) Bölgesel direnişe katkıda bulundular.
- B) Mondros Ateşkesi'nin imzalanmasını önlemeye çalıştılar.
- C) Bölgelerindeki Türk etkinliğini koruyucu önlemler aldılar.
- D) Ulusal heyecanı harekete geçirmede öncü oldular.
- E) Türk direnişinin haklılığını dünyaya duyurmaya çalıştılar.

Çözüm

A, C, D ve E seçeneklerinde yer alan gelişmeler, Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin özellikleri arasında yer almaktadır. Ancak bu cemiyetlerin Mondros Ateşkesi'nin imzalanmasını önlemeye çalıştıkları yanlış olup, Mondros Ateşkesi'nden sonra başlayan işgallere tepki olarak, Mondros Ateşkesi'nden sonra oluşmuşlardır.

Yanıt B

KURTULUŞ SAVAŞI HAZIRLIK DÖNEMİ

Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışı (19 Mayıs 1919)

- Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışından TBMM'nin açılışına kadar geçen süreye Milli Mücadele'nin "Hazırlık Dönemi" denir.
- Samsun ve çevresindeki Rum Pontusçular, Mondros Mütarekesi'nden yararlanarak işgalci devletlerin desteğini almak istiyorlardı. Bunun için Karadeniz Rumlarının Türkler tarafından katledildiğini ileri sürerek İngilizlerin Samsun'a asker çıkarmasını sağlamışlardır.
- İngilizler bir ultimatomla, bölgedeki olayların derhal durdurulmasını ve sorumluların cezalandırılmasını Osmanlı Hükümetinden istemişlerdir.
- Osmanlı Hükümeti, Mustafa Kemal'e Samsun ve çevresindeki olayların incelenmesi görevini vermiş ve bunun için de O'nu **9. Ordu Müfettişliği**'ne atamıştır.
- Emrinde bir ordu bulunmasa da; Mustafa Kemal Paşa bölgedeki ayaklanmayı bastırmak için kuvvet toplayabilecek, sivil ve askeri yetkililere emir verebilecek, Anadolu'nun her yerine genelgeler yayımlayabilecekti.

Kurtuluş Savaşı Örgütlenme Dönemi

Mustafa Kemal'in 9. Ordu Müfettişliği'ne Getirilme Nedenleri

- * I. Dünya Savaşı'na Osmanlı Devleti'ni de sokan İttihat ve Terakki mensupları ile ters düşmesi ve bu kadroyu eleştirilmesi
- * İstanbul'a geldikten sonra padişah üzerinde güven verici bir izlenim bırakması
- * İstanbul Hükümeti'nin, Çanakkale kahramanı Mustafa Kemal'in Doğu Karadeniz'de Pontusçu Rumlara karşı sivil direnişçilerle birleşen askerler üzerinde caydırıcı bir etki yapacağını düşünmesi
- * İstanbul'dan uzaklaştırılmak istenmesi

Ülkenin Kurtuluşu İçin Düşünülen Çözümler

- * İngiliz mandasına girerek kurtuluşu sağlamak
- * Amerikan mandasına girerek kurtuluşu sağlamak
- * Bölgesel kurtuluşa önem vermek

NOT

Mustafa Kemal Paşa'nın amacı ise Türk halkını tehlikelere karşı uyarmak, halkı örgütlemek ve bağımsızlık mücadelesini başlatarak kayıtsız şartsız, ulus egemenliğine dayanan bağımsız bir Türk Devleti kurmaktır.

Mustafa Kemal'in Anadolu'da Yapmak İsteddiği Çalışmalar

- İstanbul'un resmen olmasa da işgal altında bulunmasından dolayı kurtuluşun ancak Anadolu'da gerçekleştirileceğine inanıyordu. Bu nedenle Anadolu'ya geçerek;
- * Ulusal bilinci oluşturmak
- * Halk adına karar verecek ulusal iradeyi belirlemek
- * Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri'yle temas kurarak "Bölgesel Kurtuluş" görüşünü ulusal bir niteliğe dönüştürmek istiyordu.
- Mustafa Kemal, 16 Mayıs 1919'da (İzmir'in işgalinden bir gün sonra) 9. Ordu Müfettişi olarak yirmi yedi arkadaşıyla birlikte Bandırma vapuruyla Samsun'a hareket etmiş ve 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmıştır.

Mustafa Kemal'i Samsun'a getiren Bandırma Vapuru (1919)

HAVZA GENELGESİ (28 MAYIS 1919)**Mustafa Kemal'in amacı;**

- * Türk halkını tehlikelere karşı uyarmak, harekete geçirmek ve ulusal bilincin uyanmasını sağlamaktır.
- 19 - 25 Mayıs 1919 tarihleri arasında Samsun'da kalan Mustafa Kemal, İngilizlerin denetimindeki bu kentte istediklerini yapamayacağını anladığı için 25 Mayıs'ta Havza'ya gelmiştir. Burada sivil ve askeri idarecilere bir bildiri (tamim) yayımlamıştır. Havza Bildirisi ile Mustafa Kemal;
- * Anadolu'da dağınık halde bulunan birliklerin komutanlarını kendine bağlamış,
- * Ateşkes hükümlerine göre Türk askerlerinin terhisini durdurmaya çalışmış,
- * Yurdun her köşesinde protesto mitingleri düzenlenmesini ve yapılacak mitinglerde azınlıklara iyi davranılmasını istemiştir. (Kendisi de Havza'da yapılan mitinge katıldı.)

NOT

İstanbul Hükümeti'nin Mustafa Kemal'e ilk tepkisi Havza Bildirisi'nden sonra olmuş ve derhal İstanbul'a çağırılmıştır. Mustafa Kemal ise buna uymamış ve 12 Haziran 1919'da Amasya'ya hareket etmiştir.

AMASYA GENELGESİ (22 HAZİRAN 1919)**Yayınlanma nedeni :**

- * Ulusal mücadeleyi kişisellikten çıkartıp halka mal etmek,
 - * Ulusu bağımsızlık ve egemenlik savaşına çağırarak,
 - * Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın gerekçesini, yöntemini ve amacını belirlemek.
- Mustafa Kemal, Türk milletinin ve ordusunun savaşa hazır hale getirilmesi için askerlerini terhis etmemiş olan Erzurum'daki Kazım Karabekir Paşa (15. Kolordu komutanı), Sivas'taki Refet Bey (Bele) (3. Kolordu Komutanı), Ankara'daki Ali Fuat Bey (Cebesoy) (20. Kolordu Komutanı) ile ulusal mücadeleyi başlatma konusunda görüş birliğine varmış ve Amasya Genelgesi'ni hazırlamıştır.
 - İstanbul'dan Amasya'ya gelen Rauf Bey (Orbay) ve Amasya'ya davet edilen Ali Fuat Paşa ve Refet Bey, bu belgeyi onaylayarak tüm ülkeye yayınlamışlardır.

Maddeleri:

- * Vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı tehlikededir.
- * İstanbul Hükümeti üzerine aldığı sorumluluğun gereklerini yerine getirememektedir. Bu durum milletimizi yok olmuş göstermektedir.
- * Ulusun bağımsızlığını yine ulusun azim ve kararı kurtaracaktır.
- * Ulusun durumunu ve haklı sesini dünyaya duyurmak için her türlü etki ve denetimden uzak bir ulusal kurulun varlığına ihtiyaç vardır.
- * Anadolu'nun her yönden en güvenli yeri olan Sivas'ta ulusal bir kongrenin süratle toplanması zorunludur.
- * Bunun için tüm illerin her bölgesinden ulusun güvenini kazanmış üç delegenin seçilerek derhal yola çıkması gerekmektedir.
- * Her olasılığa karşılık bu durum ulusal bir sır olarak saklanacaktır.
- * Ulusal kongreye katılacak delegelerin seçimini Müdafaa-i Hukuk dernekleri ile belediyeler yapacaktır.

Önemi ve Sonuçları :

- Kurtuluş Savaşı'nı başlatan ve Mustafa Kemal tarafından halka yayımlanan ilk yazılı belgedir.
- Ulusal mücadelenin amacı, yöntemi ve gerekçesi belirtilmiştir.
- Ulusal egemenliğe dayalı yeni bir Türk Devleti'nin kurulacağına ilk işareti verilmiştir.
- İstanbul Hükümeti'nin üzerine aldığı görevi yerine getirmediği ilk kez açıklamıştır.
- Evrensel ilkeler olan; ulusçuluk, ulusal egemenlik ve ulusal bağımsızlık kavramlarına ilk kez yer verilmiştir.

NOT

İstanbul Hükümeti bu genelgeyi yayımlayarak yetki alanını aşan Mustafa Kemal Paşa'yı, İngilizlerin de baskısı ile İstanbul'a geri çağırması ve 9.Ordu Müfettişliği görevinden almıştır. Erzurum Kongresi'ne katılmak üzere Erzurum'a giden Mustafa Kemal, 8-9 Temmuz 1919'da askerlikten istifa ettiğini İstanbul Hükümetine bildirmiştir.

ERZURUM KONGRESİ (23 Temmuz - 7 Ağustos 1919)

- Ruslarla yapılan Brest-Litovsk Barışı ile Doğu Anadolu Bölgesi'nin bütünlüğü bir süre için sağlanmıştı. Ancak İtilaf devletleri bu antlaşmayı tanımadıklarını bildirince Ermeniler, Doğu Anadolu illerine saldırmaya başlamış ve Türk halkını bölgeden göç etmeye zorlamışlardır. Bunun üzerine Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, doğu illerinin temsilcilerinin katılacağı büyük bir bölgesel kongre toplanmasını kararlaştırmıştır.
- Mustafa Kemal ve Kazım Karabekir Paşa'nın desteği ile Erzurum Kongresi toplanmıştır. Mustafa Kemal ve Rauf Bey de Erzurum delegesi seçilerek kongreye katılmışlardır. Kongre başkanlığına oy birliği ile Mustafa Kemal seçilmiştir.

Amacı:

Doğu Anadolu Bölgesi'nde Ermeni Devleti'nin kurulmasını ve bölgeden Türk göçlerinin olmasını engellemek.